

The background of the cover features a collection of stylized, hand-drawn silhouettes of people in various poses and outfits, representing a diverse group of individuals. The silhouettes are rendered in shades of blue and green against a white background.

brå

Ramverk för statistiken över målsägare vid brottsanmälan 2014–2022

Årsstatistik för utvalda brottstyper
riktade mot person

Innehåll

Sammanfattning av ramverket	3
Inledning.....	5
Syftet med den nya statistiken.....	5
Bakgrund	6
Syfte och disposition av ramverket	7
Nytt för 2022.....	7
Vad är en målsägare?	8
Två typer av målsägare.....	8
Begreppet <i>målsägare</i> i statistiken	9
Användarnas behov.....	11
Analys av felkällor i grunddata	13
Förväxling av målsägaren med andra aktörer på anmälan	14
Avsaknad av eller orimligt antal målsägare på brottet	16
Fel typ av målsägare på brottet.....	18
Hantering av felkällor – olika vägval	20
Håller data tillräcklig kvalitet?	20
Ett beslutat vägval: begränsad population för tillförlitlig målsägarstatistik.....	21
Flertalet brott mot person (kap. 3–7) samt vissa andra brott som bedöms ha skett i kontakt med målsägaren.	21
Hantering av brott mot person som saknar målsägare eller har flera målsägare	25
Teknisk beskrivning	26
Ändamål	26
Övergripande frågeställningar som statistiken kan besvara.....	26
Statistikens innehåll.....	26
Tillförlitlighet.....	32
Skydd mot röjande av enskild person.....	53
Tankar om fortsatt utveckling	54
Årshistorik	55
Bilaga: Brottskoder i statistiktabellerna.....	56

Sammanfattning av ramverket

Ramverket beskriver hur statistiken över målsägare är uppbyggd och vilka ställningstaganden och åtgärder som har tagits för att säkra kvaliteten i statistiken så långt som möjligt.

Statistiktabellerna visar antal målsägare vid brottsanmälan för åren 2014–2022 uppdelade på kön och ålder, per 100 000 i befolkningen och uppdelade på hur många brott de har registrerats för.

I statistiken ingår endast personer som registrerats som målsägare vid brottsanmälningar under perioden 2014–2022, för en delmängd brott som riktats mot person. I statistiken ingår och redovisas endast de målsägare som är fysiska personer och där brottet har skett i direkt kontakt med personen. Anledningen till att endast ha med målsägare för ett urval av brott är att kunna säkerställa kvaliteten i data genom att vi vet vilken typ av målsägare som kan förekomma och registreras för den sortens brott. Genom valet av brott som är riktade mot person minskas risken att andra än brottsdrabbade registrerades som målsägare, till exempel försäkringstagare eller anhöriga till en avliden person.

För att höja tillförlitligheten i data har vissa bearbetningar gjorts. Bland annat korrigeras antalet målsägare i data. Skillnaden i antalet målsägare är inte av större omfattning, men bearbetningen leder till att datakvaliteten höjs. Data anses tillräckligt tillförlitlig för sitt ändamål att redovisa nivåer på antal målsägare, uppdelade på kön och ålder samt brottstyp. De databearbetningar som har gjorts är följande:

- Rensat bort dubletter bland personer, det vill säga om samma person har registrerats för samma unika brott flera gånger.
- När det i ett ärende finns flera brott som borde ha målsägare men det bara har registrerat en målsägare för ett brott så har uppgifterna för denna målsägare imputerats, det vill säga kopierats, till de andra brotten i ärendet.
- När samtliga målsägare i ett ärende har registrerats för samtliga brott i ärendet har analyser visat att det kan vara för många registrerade målsägare. Målsägare där uppgifterna om kön och ålder inte stämmer överens med brottskodens uppgifter om kön och ålder har då tagits bort.

- Barn som har registrerats som målsägare i stället för vittnen för samma brott som en vuxen har exkluderats.
- Övriga återstående iögonfallande ologiska resultat under alla åren (en liten procentandel) har också exkluderats. Till exempel grov kvinnofridskränkning med en målsägare som är man eller vuxna målsägare för sexualbrott som är riktade mot barn.

Inledning

Ett av kriminalstatistikens övergripande ändamål är att belysa de personer som av olika anledning kommer i kontakt med rättsväsendet med anledning av brott. Då behövs även individstatistik över personer som utsatts för en händelse som anmälts som brott till polisen, åklagaren eller annan brottsutredande myndighet, alltså de som benämns *målsägare*¹. Sådana uppgifter utgör ett viktigt tillskott i den samlade kunskapen om brottsutsatta personer, och kan bland annat användas som underlag för planering och uppföljning av de brottsutredande myndigheternas verksamhet.

Genom att tillvarata de möjligheter som skapats i arbetet med digitaliseringen av rättsväsendet har Brå kunnat utveckla ny löpande statistik över målsägare vid brottsanmälan, som bidrar till att förstärka brottsofferperspektivet i den registerbaserade statistiken.

Statistiken som tagits fram är avgränsad till fysiska personer och en delmängd av brott riktade mot person. Det handlar om en grundläggande statistik som på sikt planeras att vidareutvecklas för att kunna tillgodose fler användningsområden, och den ingår därför ännu inte i den officiella statistiken.

Syftet med den nya statistiken

Syftet med målsägarstatistiken är att kunna tillhandahålla tillförlitliga uppgifter om personer som av polisen eller någon annan brottsutredande myndighet registrerats som målsägare vid anmälan, och att därmed fylla en kunskapslucka i den registerbaserade statistiken. Det handlar om en grundläggande statistik som kan besvara frågor om antalet individer, ålders- och könsfördelningen, samt vilken brottstyp som anmälts. Statistiken omfattar till en början endast fysiska personer och en delmängd av de brott som riktas mot personer.

Ändamålet med statistiken är att ge en övergripande bild av målsägare vid brottsanmälan, vilket bland annat kan användas som ett faktaunderlag för planering och uppföljning av de brottsutredande myndigheternas verksamhet. Exempelvis kan uppgifterna ingå som ett volymunderlag vid dimensioneringen av olika stöd- och skyddsverksamheter som vänder sig till brottsutsatta. I takt med att målsägarstatistiken utvecklas kommer fler användningsområden att kunna tillgodoses.

Genom att målsägarstatistiken räknar unika individer så utgör den ett mer

¹ En synonym beteckning är termen *målsägande*.

tillförlitligt och robust underlag för nämnda ändamål än den officiella statistiken över anmälda brott, som – i avsaknad av statistik över målsägare – av vissa användare använts som en approximation av antalet utsatta personer vid brottsanmälan. Att använda statistiken över anmälda brott i detta syfte är inte optimalt, eftersom nivåerna kan påverkas av stora ärenden som omfattar många brott mot en och samma person. Förekomsten av stora ärenden i statistiken över anmälda brott varierar årligen, och statistiken riskerar därmed att ge en missvisande bild av antalet utsatta personer bakom de registrerade brotten. Dessutom är de anmälda brotten mer känsliga för förändringar i principerna gällande antalsräkning av brott. Som individräknad statistik kan målsägarstatistiken exempelvis bättre besvara frågor såsom huruvida antalet personer som registrerats som brottsutsatta för en viss brottstyp förändrats över tid, eller hur köns- och åldersstrukturen ser ut.

Statistiken bedöms därtill även kunna utgöra ett komplement till uppgifterna om självrapporterad utsatthet och anmälningsbenägenhet i den nationella trygghetsundersökningen (NTU). Med både surveyundersökningarna och den registerbaserade målsägarstatistiken finns det större möjligheter att belysa fler aspekter om brottsutsatta personer ur olika perspektiv, även om de två statistikkällorna inte är direkt jämförbara med varandra. Inte minst kommer det att möjliggöra fördjupade analyser där de olika källorna används tillsammans.

Bakgrund

Att det saknats målsägarstatistik beror huvudsakligen på att det saknats tillförlitliga uppgifter om målsägare i de data som samlats in till kriminalstatistiken, framför allt från Polismyndigheten. Numera finns dock bättre förutsättningar för att belysa målsägarna redan vid brottsanmälan.

I och med att den första etappen av rättsväsendets informationsförsörjning (RIF) slutfördes 2013, skapades möjligheterna att utveckla statistik som belyser den första delen av rättskedjan. Regeringen gav därför Brå i uppdrag att skapa ny, verksamhetsrelevant statistik och nya typer av indikatorer för verksamhetsuppföljning.

Mellan 2013 och 2017 bedrev Brå därmed utvecklingsprojektet Spurt (system- och produktutveckling inom rättsstatistiken), med den primära målsättningen att i nära samråd med statistikanvändarna utveckla nya, löpande statistikprodukter som kan användas för att beskriva, analysera och följa upp rättsväsendets verksamheter.

Initialt var tanken att bedriva parallella utvecklingsprojekt inom både verksamhetsstatistik och individstatistik över målsägare. På grund av förändrade förutsättningar beslutade Brå 2015 att publicera nyutvecklad statistik med en interimistisk produktionsprocess. Beslutet innebar att en del

av både utvecklings- och produktionsarbetet förflyttades från it-enheten till *Fur*² på enheten för rättsstatistik. Beslutet innebar också att utvecklingen av ny statistik för uppföljning av rättsväsendets verksamheter prioriterades före utvecklingen av målsägarstatistik.

Trots att arbetet alltså i första hand fokuserats på att utveckla ny statistik som belyser brottmålsprocessen, har ett förberedande arbete för att utveckla ny målsägarstatistik bedrivits under de senare åren. Brå har bedrivit flera förstudier för att närmare identifiera användarnas behov av målsägaruppgifter, och därutöver arbetat för att analysera kvaliteten i data och finna lösningar på olika databrister.

Eftersom dataanalyserna uppdagade relativt stora kvalitetsproblem har arbetet med att kvalitetssäkra underlaget till statistiken tagit längre tid än vad som kunde förutses vid starten av utvecklingsarbetet. Detta omfattande förberedelsearbete har dock varit nödvändigt för att kunna utforma en robust målsägarstatistik och ta fram ett teoretiskt ramverk för målsägarstatistiken som presenteras här.

Syfte och disposition av ramverket

Syftet med ramverket för statistiken över målsägare vid brottsanmälan är att det ska ge en övergripande bild av statistikens innehåll och uppbyggnad, av viktiga felkällor för statistiken och av de vägval och modellantaganden som ligger till grund för statistikens utformning. Ramverket inleds med en beskrivning av begreppet målsägare och hur det förhåller sig till den bredare termen brottsoffer, följt av en redovisning av de användarbehov av målsägarstatistik som kunnat fångas upp genom målgruppsanalyser. Därefter ges en beskrivning av underlaget till statistiken och de viktigaste felkällorna samt avgörande vägval som gjorts i den föreslagna statistiken. Slutligen sammanfattas statistikens innehåll och framställning samt felkällor, modellantaganden och andra kvalitetshöjande åtgärder i en teknisk beskrivning.

Nytt för 2022

Statistiken för 2022 bygger på samma principer som de tidigare publicerade tabellerna för målsägarstatistiken som har sammanfattats i de tidigare rapporterna *Ramverk för ny målsägarstatistik vid brottsanmälan 2014–2020* och *Ramverk för statistiken över målsägare vid brottsanmälan 2014–2021*. Nytt för året är att brottstyperna *Egenmäktighet med barn*, *Barnfridsbrott* och *(Oaktsam) Uppmaning till självmord* är inkluderade.

² Funktionen för utveckling av rättsstatistik (Fur).

Vad är en målsägare?

Termen *målsägare* är synonym med *målsägande*, som i rättegångsbalken definieras som ”den, mot vilken brott är begånget eller som därav blivit förnärmad eller lidit skada”.³ Termen *brott* definieras i brottsbalken⁴ som en straffbar gärning som finns beskriven i brottsbalken eller i annan lag eller författning.

En målsägare är alltså en brottsutsatt person, ett brottsoffer – men inte vilket brottsoffer som helst. För att någon ska räknas som målsägare så krävs att det brott som personen varit utsatt för har kommit till rättsväsendets kännedom. I praktiken betyder det att målsägare är personer för vilka det har anmälts brott (se nedan den exakta definitionen för statistiken).

Det råder även flera andra principiella och rättsliga skillnader mellan målsägare och andra brottsoffer. En central skillnad är att målsägare i kontakten med rättsväsendet får tillgång till en rad rättigheter som alla brottsoffer inte nödvändigtvis har tillgång till – exempelvis rätten till information, stöd, skydd och ersättning.

Termen brottsoffer kan dessutom ibland omfatta fler personer än enbart de som varit direkt utsatta för brott. Enligt FN:s definition omfattas exempelvis även vittnen, anhöriga eller personer som försökt att förhindra brott. Ett annat exempel är barn som bevittnat våld i en nära relation, vilka omtalas som brottsoffer i socialtjänstlagen⁵, men som inte definierades som målsägare enligt brottsbalken förrän år 2021.⁶ Termen brottsoffer har i motsats till målsägare ingen juridisk definition enligt rättegångsbalken.

Två typer av målsägare

Målsägare kan delas in i fysiska personer och juridiska personer.

³ Rättegångsbalken (RB) 20 kap. 8 § 4 st.

⁴ Brottsbalken (BrB) 1 kap. 1 §.

⁵ Socialtjänstlagen (SoL) 5 kap. 11 § 4 st.

⁶ Lagen om barnfridsbrott trädde i kraft den 1 juli 2021.

Termen fysisk person gäller inte enbart individer, utan kan även avse en enskild firma eller enskilda näringsidkare. Dessa räknas inte som juridiska personer, eftersom ägaren och firman är samma person.

Termen juridisk person kan avse ett företag, en verksamhet eller en organisation som kan förvärva rättigheter och ha skyldigheter precis som en fysisk person. Det innebär också att de kan ingå avtal och bli stämde i domstol. Företagsformer såsom aktiebolag, handelsbolag och ekonomiska föreningar är juridiska personer. Även dödsbon räknas som juridiska personer.

Det finns också brott utan målsägare, såsom trafikbrott eller hets mot folkgrupp, eftersom dessa brott inte är riktade mot en specifik person. De räknas då som brott mot staten. Därtill finns det brott som drabbar flera personer och därför kan ha flera målsägare. Så kan exempelvis fallet vara vid mordbrand eller olika egendomsbrott.

Begreppet *målsägare* i statistiken

I den statistik som presenteras här avser termen *målsägare* samtliga fysiska personer, kopplade till utvalda brott, som registrerats som målsägare vid brottsanmälan. Målsägaren kan, men behöver inte, vara samma person som anmälaren.

Statistiken omfattar alla registrerade målsägare vid anmälan, oavsett vilket utfallet blir i den fortsatta brottmålsprocessen. Det innebär att statistiken även redovisar målsägare för brott som avskrivits direkt eller där utredningen av brottet av olika skäl lagts ner. Det är endast en liten del av de anmälda brotten som går vidare till åtal och lagföring eller domstol.⁷ Att statistiken mäter målsägare i ett så tidigt skede i brottmålsprocessen (innan en brottsutredning har bedrivits och det har kunnat konstateras att ett brott begåtts) innebär att statistiken kan påverkas av överrapportering. Det innebär att det kan förekomma individer i statistiken som anmält att de har utsatts för brott, men där rättsväsendet inte har kunnat konstatera att det faktiskt rör sig om brott i juridisk mening. Av polisutredningen kan det framkomma att det som målsägaren upplevde som exempelvis misshandel var ett lindrigare brott eller inget brott alls. I andra fall saknas förutsättningar att utreda brottet vidare, till exempel när spaningsuppdrag saknas. Då kan utredningen läggas ner.

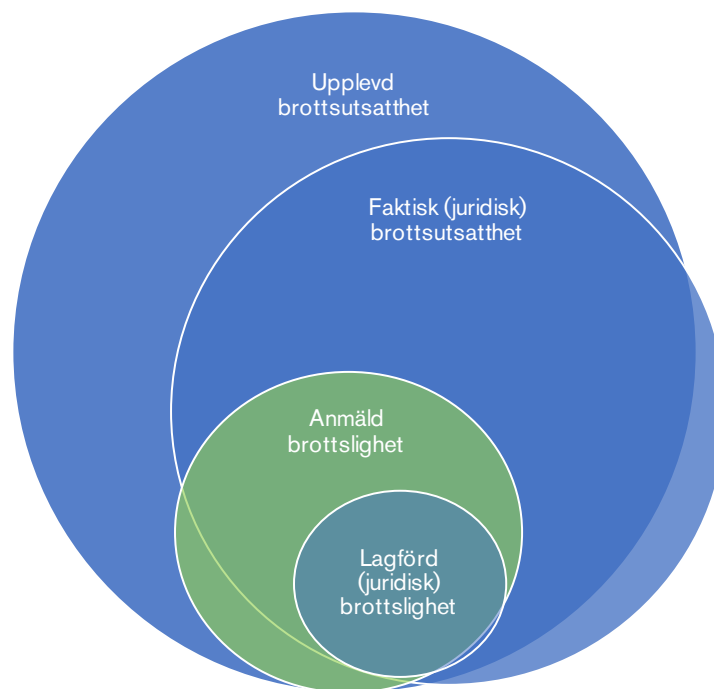
Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att målsägarstatistiken endast baseras på brott som har anmälts till rättsväsendet. Hur stor andel av alla begångna brott som faktiskt kommer till polisens kännedom skiljer sig

⁷ Se statistik över Handläggningsresultat i brottmålsprocessen
<https://bra.se/statistik/brottmalsprocessen/handlaggningsresultat.html>

mycket från brottstyp till brottstyp. Vissa brott anmäls inte i lika hög utsträckning som andra. Ett exempel på en brottstyp där anmälningsfrekvensen kan förväntas vara förhållandevis låg är våldtäkt, där en stor andel av brotten aldrig anmäls. Mörkertalet för många av de brott som redovisas i statistiken bedöms som stort, och statistiken speglar således endast en liten del av samtliga personer som faktiskt utsätts för de brotten i samhället. Det är därmed också osäkert i vilken utsträckning statistiken ger en korrekt bild av ålders- och könsfördelningen hos brottsutsatta generellt sett. Det gäller särskilt för brotten med en låg anmälningsbenägenhet.

Figuren nedan illustrerar hur antalet målsägare vid brottsanmälan (ljusgrön cirkel) som denna statistik avser förhåller sig till antalet personer som upplevt utsatthet för brott, antalet personer som faktiskt utsatts för brott i juridisk mening, samt antalet personer som efter utredning konstaterats ha utsatts för brott och där brottet lett till en lagföring. Notera dock att bilden är schematisk och inte anger några exakta proportioner.

Figur 1: Schematisk bild av vilken typ av brottsutsatthet som personerna i målsägarstatistiken omfattas av (ljusgrön cirkel).

Användarnas behov

Behovet av statistik över målsägare har lyfts upp av statistikens centrala användare i flera studier, bland annat i en intervjustudie med rättsväsendets myndigheter och andra initierade användare som Brå genomförde 2012. Studien syftade till att formulera kriminalstatistikens ändamål och identifiera viktiga utvecklingsområden, och den föranleddes av Brås uppdrag enligt regleringsbrevet att arbeta för att målgruppsanpassa kriminalstatistiken så att den kan tillgodose fler användningsområden.

Utifrån de behov som uttrycktes i intervjuerna framstod det som mest angeläget att utveckla statistik som kunde användas för uppföljning av rättsväsendets verksamheter, men även statistik om målsägare efterfrågades av många användare. Det ansågs viktigt som medel för att öka kunskapen om de personer som kommer i kontakt med rättsväsendet med anledning av brott, och som underlag för analyser av riskgrupper, upprepad utsatthet och samband mellan gärningspersoner och brottsutsatta (Brå, 2013).

Som nämnts ovan har behovet av statistik över målsägare varit i fokus även för en av förstudierna till detta projekt. För att fånga upp användarnas behov har Fur genomfört semistrukturerade intervjuer med företrädare för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Brottsoffermyndigheten och Brottsofferjouren. Även ett antal utredare på Brå har intervjuats. Därtill har Fur kartlagt förfrågningar om målsägaruppgifter från Eurostat och andra internationella organ samt studerat e-postfrågor till Brås statistikbrevlåda angående målsägare eller brottsoffer.

Intervjuerna bekräftar den bild som framkom i den tidigare målgruppsanalysen; målsägarstatistik är efterfrågad. Intervjuerna har därtill bidragit med djupare kunskap om hur och till vad sådan statistik kan användas.

Mest efterfrågat var grundläggande uppgifter om nivåer och utveckling samt köns- och åldersfördelning, vilket framkom såväl i intervjuerna som vid genomläsning av Eurostats och andra internationella organs dokument.

Många ansåg även att kopplingen mellan målsägare och brottstyper var av stort intresse. Uppgifter om brott mot person ansågs överlag vara särskilt relevanta, men det fanns olika uppfattningar om vilka brottstyper som var viktigast att belysa. En viss grupp framhöll exempelvis integritetskränkande brott.

Ett annat kunskapsbehov rör olika slags bakgrundsuppgifter, och en mycket viktig uppgift ansågs målsägarens geografiska hemvist/folkbokföringskommun vara. Gällande juridiska personer ansågs det dock vara mer intressant att få veta var brottet begåtts, i stället för var företaget har sitt säte.

I intervjuerna med företrädare från rättsväsendet framträdde också ett intresse för att kunna följa grupper av målsägare genom brottmålsprocessen. Företrädare för det tidigaste ledet i rättskedjan ville gärna ha kunskap om hur det går för ärenden i nästa led, exempelvis hur många förundersökningar som läggs ner eller hur lång tid de tar att handlägga. Andra användare var i stället intresserade av utfallet i senare led, såsom resultatet i domstolarna. Några mer perifera behov som framkom i intervjuerna rörde uppgifter om anmälare och vittnen.

De frågor som genom åren inkommit till statistikbrevlådan, och som i viss mån speglar allmänhetens intresse, visade på liknande frågor. Generellt sett har de rört utsattheten för brott inom vissa befolkningsgrupper, såsom barn och ungdomar eller äldre. De har även rört olika bakgrundsvariabler, såsom kön, samhällsgrupp, (psykiska) funktionsnedsättningar och eventuell utländsk bakgrund. Ett annat återkommande ämne i frågorna till statistikbrevlådan är relationen mellan brottsoffer och förövare.

Det är viktigt att här påpeka att flera av de önskemål som fångats upp är av sådan karaktär att de är svåra att uppfylla, eftersom Brå i många fall inte har tillgång till de uppgifter som efterfrågas. Exempel på detta är önskemål som kräver målsägardata från Domstolsverket, som inte levereras till Brå.

Andra önskemål är sådana att de inte kan bemötas inom ramen för en registerbaserad löpande statistikproduktion, utan snarare rör kunskap som kan tas fram inom utrednings- och forskningsverksamheten. Hit hör exempelvis brottsoffrets personliga situation genom olika bakgrundsvariabler, liksom huruvida brottsoffrets rättigheter enligt svensk och internationell lagstiftning tillgodoses. Även mätningar av polisens tillgänglighet, bemötande och service efterfrågades, vilket är något som redan i dag belyses genom NTU.

Analys av felkällor i grunddata

Den föreslagna målsägarstatistiken baseras på de uppgifter om registrerade brott som levererats till Brå från polisens system RAR och DurTvå samt från systemet Cåbra, som Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten använder. Information från Domstolsverket och Tullverket är än så länge inte RIF-anpassad, och innehåller således inga uppgifter om målsägare.

För att beskriva och analysera data har vi utgått ifrån registrerade brott i stället för målsägarna. Detta beror på att mycket av den informationen som är relevant för statistiken är kopplad till brotten och inte målsägarna. För brott finns det information om brottskod, den tidpunkt då brottet begicks och den tidpunkt då brottet registrerades. Även målsägare är kopplade till brotten. Den enda information som finns kopplad till målsägarna är personuppgifter.

Förstudier av kvaliteten i grunddata

Inför utvecklingen av målsägarstatistiken var det känt att uppgifterna tidigare varit behäftade med fel. Ett omfattande arbete har därför lagts på att studera kvaliteten i grunddata, i syfte att utröna om statistik kan tas fram med tillräcklig kvalitet.

Vi har undersökt flera potentiella felkällor i datamaterialet, såsom

- fel brottskoder
- fel tidsangivelser
- fel personuppgifter om målsägaren
- förväxling av målsägaren med andra aktörer
- avsaknad av eller orimligt antal målsägare på brottet
- felaktig angiven typ av målsägare (juridisk/fysisk) på brottet.

De tre första av dessa potentiella felkällor tas upp i den tekniska beskrivningen. Här beskrivs de tre senare felkällorna (punkterna 4–6), eftersom de ligger till grund för det beslutade vägvalet för statistiken som har gjorts och beskrivs senare i ramverket. Analyserna och slutsatserna som

vi har tagit fram har gjorts i olika omgångar, med datamaterial som har avsett olika tidsperioder.

Notera att själva hanteringen av felkällorna beskrivs i kapitlet *Hantering av felkällor – olika vägval* samt mer i detalj i den tekniska beskrivningen.

Förväxling av målsägaren med andra aktörer på anmälan

En grundläggande fråga för framställningen av statistik över målsägare är om de personer som registreras som målsägare verkligen är det. Till saken hör att även andra aktörsroller registreras på brottsanmälan såsom anmälare och misstänkt person. Analyser har därför gjorts för att bedöma huruvida rätt personer registrerats i rätt aktörsroll. För 2014–2015 visade det sig rent datatekniskt att det endast var i mycket få fall som målsägaren hade samma personuppgifter som den misstänkte eller anmälaren. För båda var andelen fall under en procent av samtliga registrerade målsägare. För att säkerställa att rätt person har registrerats som målsägare genomfördes även fritextkontroller där namnen i texten vid anmälningsupptaget jämfördes med namnen på aktörerna. Analyserna gjordes för ett slumpmässigt urval på 100 ärenden, och bland dessa förekom inte ett enda fall där anmälare och målsägare hade förväxlats.

En annan fråga som undersökts i sammanhanget är om det förekommer att barn registreras som målsägare när de bevittnat att en närstående till dem utsätts för brott. Den 1 juli 2021 infördes en ny lag om barnfridsbrott, som innebär att det blir straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relation. Data som denna rapport och statistiken bygger på gäller dock i huvudsak för tiden före lagändringen. Barnen var i dessa fall enligt den juridiska definitionen inte målsägare, men hade ändå en speciell status, eftersom de även då kunde få ersättning för att de har bevittnat våld. Däremot finns det inom RIF-modellen ingen aktörsroll för ”barn som bevittnar brott” och därför är det inte givet hur barnen har registrerats.

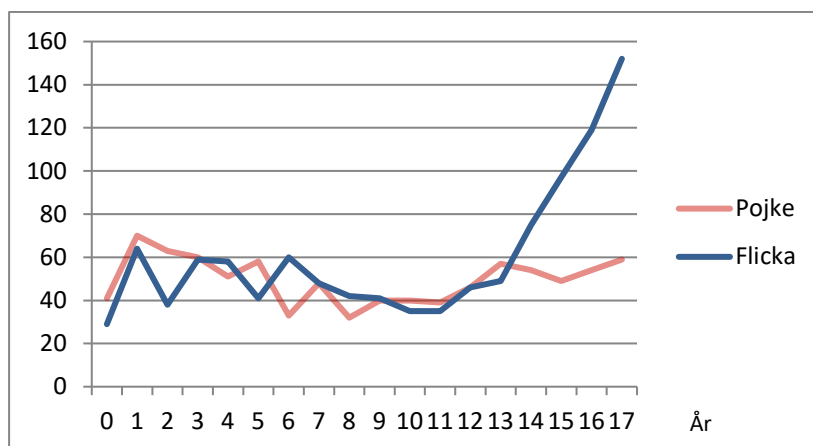
Vi undersökte därför om och i vilken utsträckning barn registrerats som målsägare för misshandelsbrott mot kvinna. Anledningen till att titta närmare på just misshandelsbrott mot kvinnor är att många av dessa brott sker inom familjen, och därför kan bevittnas av barn.

Vid runt 6 500 eller 11 procent av misshandelsbrotten mot kvinna⁸ (av totalt 57 000 registrerade brott under 2014–2015) fanns det fler än en målsägare per brott. Av dessa registrerade målsägare var knappt 2 000 av totalt 57 000 yngre än 18 år (3,5 procent). Figur 2 visar antalet

⁸ Dessa brott kan ha någon av följande brottskoder: "0355", "0365", "0375", "0385", "0356", "0376", "9349", "9350", "9354".

felregistrerade barn vid misshandelsbrott mot kvinna och åldersfördelningen bland dem. I åldrarna 7–14 år var det färre barn som registrerats, medan det var fler barn i både de yngsta och de äldsta åldrarna. Bland de yngsta var könsfördelningen relativt jämn, med en lätt övervikt för pojkar, medan det bland tonåringarna var klart fler flickor som registrerats.

Figur 2: Antal pojkar och flickor under 18 år (ålder på x-axeln) som felaktigt har registrerats som målsägare för misshandel av kvinna över 18 år, 2014–2015.

Eftersom varken ålders- eller könsfördelningen är jämn, är det rimligt att tolka resultatet som att barnen inte har felregistrerats slumpmässigt (omedvetet). Tänkbart är att de yngre barnen medvetet har registrerats som medmålsägare/brottsoffer, för att de ska kunna synliggöras i systemet. Däremot är det tänkbart att de äldre tonårsflickorna själva var målsägare och har registrerats slarvigt, på fel brottskod eller på samma brott som en annan vuxen person.

Sammanfattningsvis visar analysen ovan att det förekommer att barn registreras som medmålsägare för samma brott som deras mammor. Vi har inte i detalj undersökt den exakta andelen felregistreringar. Rimligtvis borde misshandel mot kvinna vara det brott som är starkast förknippat med detta, vilket betyder att antalet fall där barn felaktigt registrerats som medmålsägare egentligen är mindre vid andra brott.

Det har även gjorts en analys specifikt av juridiska målsägare, och huruvida dessa förväxlas med andra aktörer såsom vittnen, anmälare och liknande. Denna analys visar att det är vanligare att anmälare och juridiska målsägare förväxlas. Det har visat sig att det är mycket vanligt att exempelvis klottersaneringsföretag har registrerats som målsägare för skadegörelse, trots att det är högst troligt att de egentligen är anmälare. Detta är så pass vanligt att det finns flera saneringsföretag bland de 20 största juridiska målsägarna.

Sammanlagt visar alla analyser att det finns en risk för förväxling av

målsägare med andra aktörer såsom anmälare, vittnen och utpekade. För fysiska målsägare verkar andelen felregistreringar ändå överlag vara liten. Däremot är andelen felregistreringar betydligt högre för juridiska målsägare.

Avsaknad av eller orimligt antal målsägare på brottet

Vi har observerat att det förekommer att uppgifter om målsägare inte fylls i fullständigt för de brott som registreras hos polisen och Åklagarmyndigheten. Tabell 1 beskriver antalet unika (alltså ej dubbelräknade) fysiska och juridiska målsägare samt andelen brott utan målsägare på samtliga anmälda brott 2014–2016. Det framgår att det saknas målsägare för 1–86 procent av brotten, beroende på brottstyp. Där andelarna är särskilt höga bedöms det dock överlag vara rimligt att det saknas målsägare; det rör exempelvis brott mot borgenärer och brott i specialstraffrätten såsom smuglingsbrott och skattebrott.

Tabell 1: Antal unika fysiska och juridiska målsägare samt andel brott utan målsägare, 2014–2016. Varje person förekommer endast en gång per rad, men kan förekomma på olika rader om personen har utsatts för olika brott.

	Antal unika fysiska målsägare	Antal unika juridiska målsägare	Andel brott utan målsägare
Samtliga brott	1 741 504	153 881	12,7 %
3–7 kapitlet, brottsbalken, Brott mot person	469 850	8 449	7,1 %
Mord och dråp	2 993	22	17,3 %
Misshandel	189 124	465	6,7 %
Vållande till annans död eller kroppsskada	10 584	219	7,1 %
Framkallande av fara för annan	3 840	413	10,5 %
Människorov	4 373	10	11,8 %
Människohandel	433	3	8,9 %
Fridskränkning	8 450	7	12,5 %
Olaga hot, ofredande	234 063	1 807	5,6 %
Övriga brott mot 4 kapitlet	48 614	6 417	10,5 %
Kapitel 5 Ärekränkning	32 723	204	2,7 %
Kapitel 6 Sexualbrott	39 180	48	13,4 %
Kapitel 7 Brott mot familj	5 718	8	3,8 %
8–12 kapitlet, brottsbalken, Brott mot förmögenhet	1 355 659	147 516	3,8 %
Tillgreppsbrott	240 269	7 502	1,3 %

	Antal unika fysiska målsägare	Antal unika juridiska målsägare	Andel brott utan målsägare
Stöldbrott	720 898	94 752	1,2 %
Rån	24 635	1 973	3,7 %
Övrigt 8 kapitlet	72 246	9 391	1,7 %
Bedrägeri	320 865	36 949	5,0 %
Övriga brott mot 9 kapitlet	20 976	3 444	22,9 %
Kapitel 10 Förskingring och annan trolöshet	38 785	5 327	12,8 %
Kapitel 11 Brotts mot borgenärer m.m.	68	101	85,8 %
Kapitel 12 Skadegörelsebrott	139 343	36 888	1,1 %
13–15 kapitlet, brottsbalken, Brotts mot allmänheten	24 449	5 946	21,2 %
Kapitel 13 Allmänfarliga brott	8 701	3 946	12,8 %
Kapitel 14 Förfalskningsbrott	8 691	2 089	25,9 %
Kapitel 15 Mened, falskt åtal och annan osann utsaga	7 456	255	20,0 %
16–20 kapitlet, brottsbalken, Brotts mot staten	50 709	1 461	16,7 %
Kapitel 16 Brotts mot allmän ordning	4 397	839	22,3 %
Kapitel 17 Brotts mot allmän verksamhet m.m.	35 033	619	17,8 %
Kapitel 18 Högmålsbrott	2	1	66,7 %
Kapitel 19 Brotts mot Sveriges säkerhet	4	3	35,5 %
Kapitel 20 Tjänstefel m.m.	12 195	166	9,8 %
Kapitel 22 Landsförräderi m.m.	91	2	12,5 %
Brotts mot specialstraffrättsliga författningar	58 130	8 943	50,3 %
Trafikbrott	45 356	6 877	44,6 %
Vapen- och jaktbrott	2 330	570	45,9 %
Övriga brott mot specialstraffrätten	4 288	411	33,5 %
Överträdelse av kontaktförbud	2 730	4	49,8 %
Tull och smugglingsbrott, narkotika och alkohol	1 013	373	59,1 %
Brotts mot skattebrottslagen m.m.	1 426	348	61,7 %
Bidragsbrott	49	274	31,0 %
Miljöbrott	1 523	1 186	20,3 %
Brotts mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor	42	0	11,6 %

Utgångspunkten i analysen gällande brott mot person vilade på ett antagande om att det alltid ska finnas en målsägare per brott. Tabell 1 ovan visar att detta inte alltid är fallet. I genomsnitt 7 procent av brotten mot person (3–7 kapitlet, brottsbalken) saknar en målsägare. Det beror bland annat på att vissa brott inom brott mot person inte behöver ha en målsägare. Men i närmare analyser av data har det visat sig att bortfallet även har registreringsmässiga orsaker. Det förekommer nämligen ärenden med flera brott där målsägaren endast kopplats till ett av brotten, och där det kan antas att personen är målsägare för samtliga brott i ärendet.

Men även motsatt förhållande har identifierats i data, det vill säga att fler målsägare än vad som är giltigt enligt *Riktlinjer för antalsräkning av brott (RIF0054)* har noterats. Utifrån en genomgång av riktlinjerna har en bedömning gjorts av huruvida en brottstyp bör ha endast *en målsägare* eller om det kan finnas *flera målsägare* på brottet. Till exempel står det nedskrivet att det vid misshandel ska registreras ett brott per målsägare, medan detsamma inte gäller vid exhibitionism. Det är dock oklart om *riktlinjerna* faktiskt följs fullt ut av dem som registrerar brott. Till exempel är det möjligt att flera målsägare registreras på ett och samma brott när det egentligen borde ha registrerats flera brott (ett per målsägare) enligt riktlinjerna. Sammantaget kan vi inte säga om det är rätt antal målsägare eller rätt antal brott.

Fel typ av målsägare på brottet

Vid en analys av tabell 1 kan det även konstateras att det förekommer målsägare där det inte borde göra det, och tvärtom. Det finns många tveksamheter om hur data ska bedömas. Nedan följer en genomgång av brott mot person (3–7 kapitlet, brottsbalken) och några andra exempel som visar svårigheten med att bedöma data.

Brott mot person har 470 000 unika fysiska målsägare och 8 400 unika juridiska målsägare under 2014–2016. Det betyder att 2 procent av alla målsägare vid brott mot person är juridiska målsägare. Dessa juridiska målsägare finns framför allt vid *framkallande av fara för annan* och *hemfridsbrott*, *olaga intrång* samt *olaga tvång* och *avlyssning m.m.* och *dataintrång*. Till viss del gäller det även för *olovlig identitetsanvändning*. Just vid dessa brott är det inte oväntat att det finns juridiska målsägare; exempelvis är det till stor del företag som utsätts för brotten *olaga intrång*, *avlyssning* och *dataintrång*.

En djupare analys av misshandelsbrott visar att juridiska målsägare på dessa brott beror på felregistreringar, där det registreras en målsägare som egentligen är målsägare för ett annat brott i samma ärende, eller så har den utsatta personen misshandlats inom ramen för sin yrkesutövning så att även arbetsgivaren registrerats som målsägare. Det kan även vara ett försäkrings-

bolag som felaktigt registrerats som målsägare.

Det förekommer även juridiska målsägare bland sexualbrotten, vilket är orimligt. Dock kan det noteras att 99,9 procent av alla målsägare inom denna brottskategori är fysiska, vilket stärker antagandet att felet hänger samman med felregistrering.

För brott som inte ingår i kapitel 3–7 blir resultaten ännu mer svårtolkade. Om brott mot borgenär till 86 procent inte har någon målsägare, i vilka fall är det rimligt att det finns målsägare? Vem blir målsägare vid mened, falskt åtal och annan osann utsaga? Kan det finnas fysiska målsägare vid bidragsbrott? Till viss del verkar resultaten vara tveksamma, men de kan också vara korrekta. Utan en djupare insikt i de olika händelserna och situationerna som föranlett brottsanmälan är det dock omöjligt att sluta sig till i vilka fall de angivna målsägartyperna är korrekta eller inte.

Även när man tittar på brottskoder i stället för brottskategorier såsom i tabell 1 blir det tydligt att det finns fel i data. Detta exemplifieras i tabell 2 nedan för narkotikabrott och penningtvättsbrott.

Tabell 2: Exempel på brott med fysiska, juridiska eller inga målsägare, 2014–2015.

	Antal fysiska målsägare	Antal juridiska målsägare	Antal brott utan målsägare	Antal brott
Narkotikastrafflagen, innehav	234	302	71 000	72 000
Narkotikastrafflagen, bruk	530	516	98 000	99 000
Penningtvättsbrott	684	202	1 196	1 905
Penningtvättsbrott, grovt brott	208	66	263	488
Penningtvättsförseelse	29	5	13	44

Tabell 2 visar att det finns målsägare på brott där man inte förväntar sig att det ska finnas. Det verkar osannolikt med målsägare på brott såsom narkotikainnehav och narkotikabruk. Även för penningtvättsbrott är det intuitivt svårt att se hur det kan finnas framför allt fysiska målsägare.

Tolkningssvårigheterna kan också ges med några ännu mer detaljerade exempel: Om en elev tar med sig en kniv till skolan och begår brott mot knivlagen, är det skolan eller staten som är målsägare? Om någon arrenderar jaktmark och någon begår ett brott mot jaktlagen på den marken, vem är då målsägare? Om någon dumpar miljöfarligt avfall på en privatpersons tomt? Listan på exempel kan göras lång och visar svårigheterna med att enkelt bestämma vilka brott som ska ha vilken sorts målsägare, framför allt under förutsättningen att produktionen av statistiken ska kunna ske automatiserat, utan genomläsning av enskilda ärenden.

Hantering av felkällor – olika vägval

Håller data tillräcklig kvalitet?

Analysen av data visar på en del osäkerheter. Exempelvis förväxlas målsägare som är juridiska personer med andra aktörer. Det finns också uppenbara fel i antal målsägare, att en sådan saknas eller att det finns för många, liksom att juridiska målsägare är kopplade till brott där de inte borde förekomma. I något fall är det tveksamt om det ska finnas fysiska målsägare. På flera brott saknas det dessutom en andel av målsägare som rimligtvis borde finnas.

Vid djupare analyser och kontroller av ett urval av brott har vi kunnat konstatera att många brister som identifierats beror på *felregistrering*, bland annat att målsägare inte kopplas till samtliga brott som de tillhör.

Överlag är det bättre kvalitet på data om fysiska målsägare än på data om juridiska målsägare. Det är också enklare att bedöma brott som riktar sig mot enskilda personer än andra typer av brott, exempelvis miljöbrott.

Som framgår ovan har den granskning av datakvaliteten som projektet genomfört visat att förutsättningarna för att ta fram statistik avseende målsägare inte är så goda. Vid analyser av dataunderlaget har det framkommit att data behöver rättas innan statistiktabellerna kan tas fram. Att data inte är genomgående korrekta blir tydligt när man tittar på enskilda brott. Till exempel saknas det målsägare där man förväntar sig att det ska finnas, eller så finns det målsägare på brott där det är svårt att tro att de ska finnas. Vid närmare analyser av enskilda ärenden har det visat sig att det är fel på data i flera fall.

För att kunna rätta data krävs det att det finns ett **facit** på hur det borde se ut om data vore korrekta. Detta facit är mycket svårt att ta fram. Inom den juridiska doktrinen förs inga generella resonemang om vilka brott som ska ha målsägare eller inte. Det krävs brottsspecifik juridisk kunskap om varje enskilt brott för att avgöra om det ska eller kan finnas en målsägare, eller om det tvärtom inte får finnas. Som exempel på detta har vi genom åklagare

fått veta att det vid inbrott och stöldbrott är försäkringstagaren som registreras som målsägare. För stöldbrott skulle statistiken alltså avspegla vilka som står på försäkringen, snarare än de brottsutsatta.

Därtill kommer frågan om det kan finnas både fysiska och juridiska målsägare. Vid brott som riktas mot personer (till exempel misshandel eller sexualbrott) verkar det rimligt att utgå ifrån att målsägarna är fysiska personer. När juridiska personer registrerats på dessa brott har det visat sig vara felregistreringar, men det är svårt att bevisa generellt, annat än genom rimlighetsbedömningar.

Att enskilda företag är fysiska personer betyder att brott som riktas mot företag kan drabba såväl fysiska som juridiska personer. Det innebär att det närmast är uteslutet att brott endast kan begås mot juridiska personer, det vill säga om man inte genom sakkunskap om det enskilda brottet kan säkerställa att det endast kan begås mot stora företag/organisationer och aldrig kan begås mot vare sig enskilda företag eller personer.

Ett beslutat vägval: begränsad population för tillförlitlig målsägarstatistik

Som framkommit i diskussionen ovan, har projektet stött på en del problem med tillförlitlighet i de data som ligger till grund för målsägarstatistiken. Detta har gjort att statistiken har fått avgränsas till brottstyper för vilka det anses att det enkelt går att bedöma vem som är målsägare, så att kvaliteten därmed kan bedömas bli tillräckligt bra.

Projektet har därför i samråd med juridisk expertis på Brå lagt fram ett förslag om att begränsa populationen till fysiska personer och specifika brottstyper, så att det går att ta fram tillförlitliga statistiktabeller. Förslaget har presenterats på ett internt seminarium med alternativa scenarier, som sedan legat till grund för den fortsatta statistikutvecklingen. Förslaget beskrivs nedan.

Flertalet brott mot person (kap. 3–7) samt vissa andra brott som bedöms ha skett i kontakt med målsägaren.

Projektets förordade lösning går ut på att enbart välja de brott som har skett i kontakt med målsägaren. Dessutom begränsas målpopulationen till endast fysiska personer. Målet med denna begränsade population är att nå de brott som enbart är riktade mot ”riktiga” personer och som rimligtvis har en målsägare.

De brott som ingår i urvalet (målpopulationen) är således samtliga brott i brottsbalken **kapitel 3–7**, med följande undantag:

- Fullbordat mord eller dråp, misshandel med dödlig utgång samt vållande till annans död

- Fullbordat mord och dråp tas inte med eftersom kvaliteten i data är låg och påverkat av överrapportering. Av den anledningen görs det en särskild analys inom ramen för den officiella statistiken för att identifiera och redovisa konstaterad fall av dödligt våld. Om personen avled, är denne *inte* målsägare. I stället är eventuella anhöriga målsägare, och då har målsägarna en annan karaktär än för övriga brott mot person.
- Framkallande av fara för annan
 - Framkallande av fara för annan avser att utsätta en eller flera personer för livsfara eller för fara för svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom. Ofta är kretsen av personer som skulle kunna få målsägarstatus inte helt enkel att fastställa. Eftersom brottet är svårbedömt har vi valt att inte inkludera framkallande av fara för annan i målsägarstatistiken för tillfället.
- Hemfridsbrott, olaga intrång (t.o.m. 2020)
 - Eftersom de då var samlade i en brottskod.
- Olaga intrång (fr.o.m. 2021)
 - Brottskoden täcker situationen att någon tränger in eller obehörigen kvarstannar i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg eller på upplagsplats. Det är alltså mest juridiska personer som utsätts för det brottet.
- Dataintrång
 - Dataintrång har delats upp i flera brottskoder från den 1 januari 2020. Vid en analys av de nya brottskoderna visade det sig att det finns oklarheter i kodningen och att mycket hamnar under övrigt. Dessutom uppfyller dataintrång inte kraven på att det är klart att skilja på privatpersoner och egna företag. Dataintrång har därför fortsatt uteslutits ur statistiken.
- Olaga tvång och avlyssning m.m. (t.o.m. 2017)
 - Eftersom de då var samlade i en brottskod.
- Olovlig avlyssning m.m. (fr.o.m. 2018)
 - Det kan vara svårt att slå fast vem som är målsägare vid denna typ av brott, och därför är det mycket svårt att göra en bedömning av datakvaliteten. Brottsstypen ingår av det skälet inte i statistiken.

- Koppleri
 - Det är svårt att fastställa vem som är målsägare vid detta brott, samhället eller den enskilda sexarbetaren, och brottstypen ingår därför inte i statistiken.
- Köp av sexuell tjänst
 - Med lagrummet avser man snarare att skydda *sedligheten* i samhället än den enskilda sexarbetaren. Det betyder att det troligtvis inte finns någon målsägare, och brottstypen ingår därför inte i statistiken.
- Kontakt för att träffa ett barn under 15 år i sexuellt syfte
 - Med straffbestämmelsen vill man stävja att en sexuell kontakt mellan en vuxen och ett barn äger rum. Straffbestämmelsen straffbelägger dock enbart själva försöket att få till stånd en sådan kontakt. Någon kränkning av barnets sexuella integritet har alltså inte uppstått när det är aktuellt att tillämpa denna bestämmelse. Det finns alltså ingen målsägare, och brottstypen är därmed inte inkluderad i statistiken.
- Tvegifte, otillbörligt utverkande av samtycke eller tillstånd till adoption av barn, förvanskande av familjeställning
 - Dessa tre brott från kapitel 7 (om brott mot familj) anmäls mycket sällan. På grund av det och eftersom de dessutom är svårbedömda utifrån om det ska finnas målsägare, har de uteslutits.

Därtill ingår ett antal brottstyper ur brottsbalken för vilka det har bedömts att brottet skett genom kontakt mellan personer, och i vilka målsägaren är en fysisk person.

I kapitel 8:

- Rån mot privatperson
- Stöld i form av fickstöld och väskryckning

I kapitel 16:

- Olaga diskriminering

I kapitel 17:

- Våld mot tjänsteman
- Hot mot tjänsteman
- Förgripelse mot tjänsteman

Ur de specialstraffrättsliga författningarna ingår följande i målpopulationen:

- Överträdelse av kontaktförbud
- Brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor

För- och nackdelar med den begränsade målpopulationen

Nedan listas för- och nackdelar med att ha en begränsad målpopulation.

Det tänkta syftet/ändamålet med denna målpopulation:

- Att inkludera målsägare vid brott som är riktade direkt mot ”riktiga” personer.

Fördelar för antagen relevans:

- Många integritetskränkande brott som ligger i allmänintresset är med.
- Endast relevanta brott ingår.
- Brotten i målpopulationen är generellt inte riktade mot företag, vilket betyder att målpopulationen inte bör omfatta sådana fysiska personer som är enskilda företag, utan endast privatpersoner.
- En liknande målpopulation finns i den danska statistiken över målsägare, vilket underlättar internationella jämförelser.

Nackdelar för antagen relevans:

- Det saknas vissa integritetskränkande brott, till exempel inbrott och många andra typer av stöld samt vissa bedrägerier.

Fördel för tillförlitligheten:

- Målpopulationen har diskuterats utifrån perspektivet om det är juridiskt tillförlitligt, det vill säga om det är givet att det finns målsägare och att dessa rimligtvis ska vara fysiska. Det är också utan tveksamheter klart vem som är målsägare. Detta gör att rätt person bedöms ha registrerats. Den lilla andelen juridiska målsägare som har setts i data försvinner genom att juridiska personer inte tas med i målpopulationen.

Tabell 3 visar hur stor andel av de unika målsägare (både fysiska och juridiska) i datamaterialet som ingår i statistiken över målsägare för brott som riktats mot person.

Tabell 3: Andel av unika målsägare i datamaterialet som ingår i statistiken, 2014–2022 (vartannat år).

År	2014	2016	2018	2020	2022
Procentandel valda målsägare	21%	22%	22%	23%	22%
Ingår ej i målpopulationen – fysiska	71%	70%	71%	70%	70%
Ingår ej i målpopulationen – juridiska	8%	8%	7%	8%	7%

Av tabell 3 ovan framgår det att 22 procent av samtliga registrerade målsägare kommer att utgöra grund till nya statistiktabeller över målsägare vid brottanmälan. En stor del av de fysiska målsägarna har valts bort, eftersom de inte är målsägare för brott som ingår i målpopulationen. Att materialet utgör en så pass liten andel av samtliga målsägare beror på att målsägare för volymmässigt stora brottskategorier såsom stöldbrott, bedrägerier och skadegörelsebrott inte ingår i statistiken. Dessutom omfattar brottskoderna även vissa händelser som inte är brott, som till exempel förlustanmälan.

Hantering av brott mot person som saknar målsägare eller har flera målsägare

Även när populationen avgränsas till fysiska personer och ett urval brott mot person förekommer det nämnda problemet med att det saknas målsägare för brotten eller att det registreras flera målsägare på samma brott. Med utgångspunkt i antagandet att det ska finnas en, och i de flesta fall endast en, målsägare per brott mot person, har projektet beslutat att hantera dessa situationer datatekniskt med hjälp av imputering i det förstnämnda fallet och rensning i det andra. Tillvägagångssättet beskrivs närmare i den tekniska beskrivningen nedan, tillsammans med hantering av andra felkällor såsom fel i personnummer, fel i datum eller förmodade felkodningar av brott.

Teknisk beskrivning

Ändamål

Målsägarstatistikens ändamål är att bidra till ökad kunskap om så kallade målsägare, det vill säga de personer som kommer i kontakt med rättsväsendet på grund av att de utsatts för händelser som anmälts som brott till rättsväsendets instanser. Statistikens ändamål är även att generellt förstärka brottsofferperspektivet.

Övergripande frågeställningar som statistiken kan besvara

Det har visat sig att användarnas största behov när det gäller statistik om fysiska målsägare är uppgifter om *antal totalt* och uppgifter om målsägarnas *kön* och *ålder*. Även kopplingen mellan brott och målsägare identifierades som viktig.

De frågeställningar som statistiken i ett första steg ska kunna besvara är därför följande:

- Hur *många personer* har kommit i kontakt med rättsväsendet i egenskap av fysiska målsägare till ett brott som har anmälts, där brottet var direkt riktat mot den brottsutsatta?
- Hur många av dessa personer är *män* och *kvinnor*, och hur gamla är de?
- Vilka brott är de målsägare för?
- Hur många *brott* av samma slag har målsägarna utsatts för?
- Hur har utvecklingen över antal målsägare varit över åren?

Statistikens innehåll

Statistiken redovisar antal fysiska målsägare i samband med brottsanmälan för brott som registrerades 2014–2022, uppdelat på de brott som ingår i målpopulationen och på personernas ålder och kön samt antal brott som de registrerats för.

Statistiktabellerna bygger på de utvalda brottstyperna, se nedan under

Redovisningsgrupper.

Objekt och population

Målpopulationen för statistiken är samtliga fysiska målsägare för de utvalda brotten under referensåret. Observationspopulationen är samtliga fysiska målsägare som har registrerats för brott med de brottskoder som har valts ut, där brottet har registrerats under referensåret.

Målobjekt i statistiken är målsägare som kommit i kontakt med rättsväsendet. Observationsobjekt är målsägare som har registrerats på brott som har registrerats av polis eller åklagare.

Variabler

De grundläggande målvariablerna för *målsägare* som är kopplade till brotten är följande:

- Kön
- Ålder
- Typ av brott

Här nedan följer en lista över de observationsvariabler som används för att ta fram statistiktabellerna.

Kön

Det är det juridiska könet som registreras. Det sätts automatiskt när ett personnummer anges.

Ålder

Variabeln *ålder* beräknas utifrån *födelsedatum* och *tidpunkt* för brottet.

Födelsedatumet tas från data enligt följande prioriteringsordning:

- i första hand från *personnummer*
- i andra hand från *samordningsnummer*
- i tredje hand från *födelsedatum*.

Brottstidpunkten tas från data enligt följande prioriteringsordning:

- i första hand från variabeln *Brottstid_exakt*
- i andra hand från variabeln *Brottstid_from*
- i tredje hand från variabeln *Brottstid_tom*
- i sista hand från första *registreringstid* för brottet, variabeln *brott_regtid*. (Se tabell 11 längre ner för beskrivning av variablerna.)

En person kan vara målsägare för flera brott som registrerats under ett år, oavsett när själva brotten inträffade. Det kan vara för brott som målsägaren blivit utsatt för under innevarande år eller för brott som skett flera år tidigare. Därför kan en och samma målsägare ha flera olika åldrar i datamaterialet. När antalet unika målsägare ska redovisas kan målsägaren

dock bara förekomma med en ålder i statistiktabellerna. Eftersom det finns några målsägare som registrerats med olika ålder under ett och samma år, behövs då en metod för att välja ålder. Vi har valt att slumpa åldern, eftersom det bedöms ge minst skevhet i resultaten.

Typ av brott

Typ av brott avgörs genom observationsvariabeln *brottskod*, som finns för alla förekomster av målsägare.

Kön och ålder enligt en given brottskod stämmer dock inte alltid överens med uppgifterna om målsägarens kön och ålder. Denna skillnad framgår inte i statistiktabellerna, eftersom endast informationen om brottet tas från brottskoderna, medan uppgifterna om ålder och kön tas från målsägarnas personuppgifter.

Kvaliteten på brottskoder om relationer för 2019

Ur ett målsägarperspektiv innebar den årliga revideringen av brottskoder under 2019 en viktig ändring, några brottstyper delades då upp efter bekantskapsgrad:

- Är eller har varit närstående genom parrelation
- Är eller har varit närstående genom släktskap/familj
- Är eller har varit bekanta genom annan slags relation
- Obekanta

Eftersom relationen mellan målsägaren och gärningspersonen är en typ av information som har efterfrågats, har vi undersökt kodningen av tre brott med den ovan beskrivna uppdelningen. För helåret 2019 undersöktes misshandel, grov fridskränkning och våldtäkt sammanslaget, genom ett slumpmässigt urval av 200 ärenden för varje relationstyp. Det kontrollerades om polisens fritext stämde överens med brottskoden.

En översikt över relationerna visar att ”parrelation” och ”obekant” i sig höll god kvalitet, men däremot inte ”familjrelation”, som innehöll en mycket stor andel av brott som borde ha kodats som parrelation. Inte heller ”annan bekantskap” gav någon pålitlig bild.

Vad innebär då detta? Eftersom parrelationer finns korrekt kodade under ”parrelation”, men även felaktigt kodade under ”familjrelation”, är gränsdragningen dem emellan inte klar. Dessutom går det inte att tolka resultaten från ”annan bekantskap”. Den sammantagna bilden visar att kvaliteten inte räcker till den efterfrågade uppdelningen.

Vi har därför beslutat att än så länge inte dela upp relationerna i ”par”, ”familj”, ”annan” och ”obekant”, utan bara dela upp dem i *bekant* respektive *obekant*. Det betyder att man slår ihop ”par”, ”familj” och ”annan bekantskap” till ”bekant”. Emellertid visar resultaten ovan att det finns några få fall där det även finns en sammanblandning mellan bekant

och obekant, enligt denna definition, men det är så få fall att vi bedömer det som godtagbart.

Kvalitetskontroll försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp inför publiceringen 2022

För alla redovisade år finns det brottskoder gällande försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp. En uppdelning mellan fullbordade brott och försöksbrott med mera görs endast för enstaka undantag i brottskodsystemet och det har varit oklart om detta har betydelse för kvaliteten i data. Samtidigt är det känt att registreringen av fullbordade anmälda mord och dråp dras med stora kvalitetsbrister, varför det i produktionen av målsägarstatistiken för 2021 bestämdes att tillfälligt utesluta denna brottstyp av försiktighetsskäl.

Inför publiceringen 2022 har det därför gjorts en mer generell och noggrannare kvalitetsanalys av kodningen av brott. Vi har tittat på fritexterna för anmälningar för att generellt kontrollera kvalitet på kodningen för åren 2015, 2018 och 2021. Anledningen till detta är den ovannämnda kvalitetsbristen i anmälda fullbordade mord och dråp och att det inte var känt om detta även stämde in på försök, stämpling och förberedelse. Dessutom är det viktigt för jämförbarheten inom statistiken att de registrerade målsägarna i sin aktörsroll var brottsdrabbade personer och inte efterlevande till avlidna personer.

Vår sammantagna bedömning av brottskodningen är att den håller tillräckligt god kvalitet. Analysen visade att fritexterna gav så pass mycket information att det gick att dra slutsatser om hur brotten har kodats. I urvalet har vi inte identifierat något fall där det helt uppenbart var fel kodat. De få fallen som vi har bedömt som klart felkodade handlar mer om att det varken fanns ett uttalat uppsåt och inte heller några skador som tyder på att det var något annat än misshandel. Vi har därför beslutat att ta med försök, stämpling och förberedelse för mord eller dråp i målsägarstatistiken för samtliga år från 2014.

Statistiska mått

I statistiken över målsägare redovisas totalsummor av storheter med *antal* som vanligaste typ (det förekommer i alla statistiktabeller utom statistiktabel 3).

Statistiktabel 3 visar antal personer per 100 000 i befolkningen. Befolkningsuppgifterna kommer från Statistiska centralbyråns (SCB:s) befolkningsstatistik där uppgiften om medelfolkmängd har använts. Antalet målsägare i den specifika ålders- och köngruppen jämförs då med motsvarande ålders- och köngrupp i befolkningen. Antal personer per 100 000 i befolkningen räknas ut på följande sätt:

$$\text{Tabellcell} = \frac{\text{Antal målsägande för den brottstypen} \\ \text{i den ålders- och köngruppen}}{\text{Antal personer i befolkningen} \\ \text{i den ålders- och köngruppen}} \times 100\,000$$

För varje rad som står för en brottstyp i statistiktabeln finns en person endast med en gång. Samma person skulle kunna förekomma på en annan rad, om personen har blivit utsatt för olika brott. Det innebär att om en person har utsatts för två misshandelsbrott, varav det ena var av en bekant och det andra var av en obekant, så förekommer personen en gång på raden för misshandel av bekant, och en gång på raden för misshandel av obekant, men ändå endast en gång på summeringsraden för misshandel totalt.

Som beskrivits ovan väljs åldern slumpmässigt för de målsägare som finns registrerade flera gånger under samma år, men med olika åldrar. Det kan i vissa fall leda till att en person räknas in i en åldersgrupp för summeringen och i en annan åldersgrupp i en specifik undergrupp.

Steget före tabellframtagningen är att skapa data som innehåller all väsentlig information som ligger till grund för statistiktablerna. Om det visar sig att en person förekommer flera gånger för en rad väljs en förekomst slumpmässigt. I exemplet med misshandel som beskrevs i början av detta avsnitt kan det se ut som följer:

Tabell 4: Exempel på en person med flera förekomster i data.

Brott	Kön	Ålder	Antal brott målsägaren blivit utsatt för
Misshandel, bekant med offret	Man	25	1
Misshandel, obekant med offret	Man	26	1
Misshandel inkl. grov, ej med dödlig utgång (5, 6 §)	Man	25	2

I exemplet i tabell 4 har alltså en man blivit målsägare för misshandel vid två tillfällen under referensåret. De två brotten skedde vid olika tillfällen och begicks av olika personer (där det framgår att den ena var bekant och den andra obekant). Målsägaren ska därför ingå på tre olika rader i statistiktabellerna: en rad för varje specifikt brott och på den sammanfattande raden om misshandel. För den sammanfattande raden har det slumpats fram vilken av de två åldrarna som ska anges.

Från ovan beskrivna grunddata tas samtliga statistiktabeller fram: statistiktabeller om antalet målsägare per åldersgrupp, tabeller om antalet målsägare per åldersgrupp och kön, tabeller om antalet målsägare uppdelade på antal brott de utsatts för och så vidare.

Redovisningsgrupper

Statistiken över målsägare redovisas i huvudsak grupperad enligt nedan.

Brottskategorier: Målsägarna redovisas i en indelning som omfattar nio kategorier av brott. De förutbestämda tio brottskategorierna är följande:

- Utvalda brott mot liv och hälsa
- Utvalda brott mot frihet och frid
- Ärekränkning
- Utvalda sexualbrott
- Utvalda brott mot familj
- Utvalda stöldbrott och personrån
- Olaga diskriminering
- Våld och hot m.m. mot tjänsteman
- Överträdelse av kontaktförbud
- Lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor

Brottstyper: I statistiktabellerna redovisas målsägarna enligt förbestämda brottskataloger, där de nio brottskategorierna detaljeras i cirka 60 brottstyper. Dessa brottskategorier och brottstyper kombineras med åldersgrupp och kön.

Exakt vilka brottskoder som används, och hur de har grupperats för de olika raderna i statistiktabellerna, framgår i bilaga 1 *Brottskoder i statistiktabellerna*. Det är den senast registrerade brottskoden som används i statistiken, eftersom den anger den mest korrekta klassningen av brottet.

Ålder: Ålder delas upp i barn (0–17 år) och vuxna (18 år eller äldre). Målsägarna redovisas dessutom efter 0–6 år, 7–14 år, 15–17 år, 18–24 år, 25–34 år, 35–44 år, 45–54 år, 55–64 år och 65 år eller äldre. Åldersgrupperna för barn motsvarar indelningarna som finns i vissa brottskoder. Gruppen 18–24 år har valts utifrån att det är en grupp där det finns ett relativt högt antal målsägare. Därefter är personerna indelade i tioårsklasser, förutom åldersgruppen 65 år och äldre. Anledningen till att inte dela på dem är att det är ytterst få bland de äldre som har registrerats som målsägare.

Kön: Målsägarna redovisas efter det juridiska könet.

Referenstid

Statistiken redovisas helårsvis. Referenstiden är 1 januari–31 december för redovisningsåret, baserat på registreringsdatumet för de anmälda brotten. Att registreringsdatumet för brottet har valts beror på att det inte finns något registreringsdatum för målsägarna. Genom att välja registreringsdatumet i stället för brottstidpunkt riskerar man inte att missa några målsägare för brott som anmälts långt efter händelsen.

Tillförlitlighet

Frågan som ställs här är huruvida målsägardata i den begränsade målpopulationen som vi använder till statistikframställningen är tillförlitlig. För att svara på denna fråga följer nedan en sammanfattning av de kvarstående osäkerhetskällorna i data, efter bearbetning. Därefter följer en mer detaljerad beskrivning av alla statistikens komponenter och hur olika problem i data har hanterats.

Sammanfattning av osäkerhetskällorna

Som nämndes tidigare i ramverket är ramtäckningen ett stort problem, exempelvis att det ibland saknas målsägare där de ska finnas eller tvärtom. I vilken grad problemet med ramtäckningen har lösts efter att alla bearbetningarna har gjorts framgår av tabell 5.

Tabellen, som bygger på antal brott, visar att korrekt antal målsägare (i huvudsak ett brott – en målsägare) finns kopplat till runt 95 procent av brotten under alla åren 2014–2022. På motsvarande sätt var andelen brott där fel antal målsägare (i huvudsak ett brott – ingen eller flera målsägare) är kopplat till brotten runt 5 procent under perioden.

Tabell 5: Samtliga brott baserat på slutgiltiga data, uppdelat på om det är korrekt antal målsägare eller ej, 2014–2022 (vartannat år).

	2014		2016		2018		2020		2022	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Korrekt antal	294 656	95 %	314 290	95 %	318 554	95 %	310 540	95 %	300 327	94 %
Ett brott – en målsägare	285 515	92 %	304 832	92 %	309 324	92 %	303 562	93 %	293 919	92 %
Ett brott – ingen målsägare	805	0 %	1 010	0 %	943	0 %	513	0 %	372	0 %
Ett brott – flera målsägare	8 336	3 %	8 448	3 %	8 287	2 %	6 465	2 %	6 036	2 %
Potentiellt fel antal målsägare per brott	16 179	5 %	15 946	5 %	17 196	5 %	16 382	5 %	17 739	6 %
Målsägare saknas	5 796	2 %	4 852	1 %	7 819	2 %	6 647	2 %	7 957	3 %
För många målsägare (potentiellt fel)	10 383	3 %	11 094	3 %	9 377	3 %	9 735	3 %	9 782	3 %

När det är för många målsägare per brott är det inte helt enkelt att avgöra om det är korrekt antal brott men för många målsägare, eller korrekt antal målsägare men för få brott registrerade. Det är högst troligt att det för en andel av dessa 3 procent av brotten är korrekt antal målsägare och för få brott som gäller. Det går dock inte att ange en exakt siffra för felet, men analyser av data talar för att det är en vanlig förklaring.

Andelen brott där det saknas målsägare är ett mer exakt angivet fel. Det kan avspegla verkligheten att det saknas målsägare vid registreringstillfället, men det kan också bero på att man vid registreringen missat att koppla alla målsägare till brotten.

I avsnittet Ramtäckning nedan, redovisas hur ramtäckningen såg ut i data före bearbetning (tabell 6). Jämförelser mellan tabell 5 och tabell 6 visar att ramtäckningen har påverkats positivt av de bearbetningar som har gjorts och som beskrivs i de efterkommande avsnitten.

Utöver problemet med ramtäckningen föreligger även andra osäkerhetskällor, såsom felregistreringar i bland annat brottskoderna som används för brottsindelningar och tidsvariablerna som används för att räkna ut ålder på målsägarna. Dessa beskrivs i avsnittet Mätning.

Sammanfattningsvis visar det sig alltså att i genomsnitt 95 procent av brotten har rätt antal målsägare kopplade till sig. Sedan finns det – liksom i all statistik – en osäkerhet i data som inte går att åtgärda och inte heller går att kvantifiera exakt.

Målpopulation

Statistiken bygger på registerdata som inkommer till Brå från polisens system RAR och DurTvå samt från systemet Cåbra, som Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten använder. Information från Tullen har fram till nu inte varit RIF-anpassad, och innehåller således inga uppgifter om målsägare. Detta påverkar dock inte tillförlitligheten, eftersom Tullen inte hanterar brott av de slag som ingår i målpopulationen. Så kallade ”stora ärenden”, det vill säga ärenden innehållande ett mycket stort antal brott, hanteras ibland utanför systemen, vilket potentiellt kan påverka både antalet registrerade brott och antalet registrerade målsägare.

Data som skickas till Brå utgår ifrån objektet *brott*, där varje enskilt brott har en unik brottsidentitet. Det är till detta brott som all relevant information om brottet kopplas, däribland målsägare. En målsägare är alltså bara en av flera informationspunkter som kopplas till brottet. Andra informationspunkter är till exempel brottskoden och registreringstidpunkten för brottet. För målsägarna finns ingen sådan information, utan endast personuppgifter.

Ramtäckning

En viktig *felkälla* som har beskrivits ovan avser huruvida det finns fel antal målsägare på brotten, det vill säga att antalet är antingen för *stort* eller för *litet*.

Med juridiskt stöd har vi gått igenom de utvalda brottskoderna och identifierat de brottskoder där det måste finnas minst en målsägare registrerad, och de brottskoder där det inte nödvändigtvis behöver finnas en målsägare registrerad. Vi har exempelvis bedömt att det vid misshandel alltid måste finnas en målsägare, att det vid olovlig diskriminering kan finnas målsägare, och att det vid samlag med syskon inte finns någon målsägare, vilket betyder att staten är målsägare.

Vi har dessutom gått igenom dokumentet *Riktlinjer för antalsräkning av brott (RIF0054)* och därifrån härlett huruvida det endast bör finnas en målsägare eller om det kan finnas flera målsägare för ett brott. Till exempel står det nedskrivet att det vid misshandel ska registreras ett brott per målsägare, medan detsamma inte gäller vid exhibitionism. Det betyder att ett misshandelsbrott endast borde ha en målsägare, medan det kan finnas flera registrerade målsägare vid exhibitionism. Det verkar däremot som att antalsräkningsprinciperna inte följs fullt vid registreringen av brott. Det förekommer att fler än en målsägare registreras på ett brott när det enligt principerna i stället borde ha varit fler brott som registreras. Med detta menas att det kan ha registrerats för få brott, och inte för många målsägare. Detta skulle däremot inte vara ett ramtäckningsfel som behöver åtgärdas.

Sammanfattningsvis finns det alltså två ramtäckningsfel som behöver åtgärdas:

1. För många målsägare enligt antalsräkningsprincipen (potentiellt övertäckningsfel)
2. Avsaknad av målsägare på brott där det borde finnas målsägare (undertäckningsfel)

Resultaten av indelningen av brottskoderna har jämförts med datamaterialet. Resultatet visas i tabell 6 nedan.

Tabell 6: Antal och andel brott, baserade på data före bearbetning, uppdelat på om det är korrekt antal målsägare eller ej, 2014–2022 (vartannat år).

	2014		2016		2018		2020		2022	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Korrekt antal	286 299	92 %	304 658	92 %	305 638	91 %	300 761	92 %	293 926	92 %
Ett brott – en målsägare	276 029	89 %	293 872	89 %	295 217	88 %	293 122	90 %	286 959	90 %
Ett brott – ingen målsägare	805	0 %	1 010	0 %	943	0 %	513	0 %	372	0 %
Ett brott – flera målsägare	9 465	3 %	9 776	3 %	9 478	3 %	7 126	2 %	6 595	2 %
Potentiellt fel antal målsägare per brott	24 823	8 %	25 882	8 %	30 505	9 %	26 552	8 %	24 527	8 %
Målsägare saknas	11 526	4 %	10 781	3 %	19 072	6 %	14 846	5 %	13 111	4 %
För många målsägare (potentiellt fel)	13 297	4 %	15 101	5 %	11 433	3 %	11 706	4 %	11 416	4 %

Som tabellerna visar är drygt 90 procent av de utvalda brottskoderna korrekta, vad gäller antalet målsägare. Det är alltså en andel på ungefär 8 procent där det föreligger ett potentiellt ramtäckningsfel som behöver hanteras.

De brott för vilka antalet målsägare är korrekt, är till största del fall där det ska vara en målsägare per brott, och detta gäller cirka 89-90 procent av data. Därtill kommer cirka 2-3 procent där det är korrekt enligt antalsräkningsprinciperna att det finns flera målsägare på ett brott. Brottsstypen kan vara olaga hot och ofredande mot grupp, eller olaga diskriminering. Det finns även en mycket liten andel som inte alltid behöver ha någon målsägare. Exempel är olaga diskriminering, överträdelse av kontaktförbud och förbud mot kvinnlig könsstympning.

Dessvärre finns även brott med brister i uppgiften om antal målsägare. Brott utan en målsägare, trots att det måste finnas, utgör 4 procent av alla brott. Det är alltså en undertäckning. I vissa fall kan det bero på att målsägaren inte är känd för polisen. Typexemplet är ett slagsmål utomhus, där endast vittnen är kvar när polisen anländer, och vittnena inte kan ange uppgifter om målsägaren. En annan möjlighet är att målsägaren saknas för det specifika brottet, men att det skulle gå att härleda från andra brott i samma ärende vem målsägaren är. Analyser av de vanligaste brottskoderna där det saknas en målsägare visar att brotten i stor utsträckning riktar sig mot kvinnor.

De brott som ingår i målpopulationen har valts utifrån perspektivet att de är riktade mot personer, och därmed är skyddsobjektet med några undantag alltid en person, vilket betyder att det ska registreras ett brott per person. Datamaterialet innehåller dock cirka 4 procent brott där det är tveksamt om det är korrekt att fler än en målsägare har registrerats.

Mätning

Statistiken bygger på administrativa uppgifter som levereras elektroniskt till Brå. Flera av de centrala uppgifterna, exempelvis uppgifter om brott, registreras in med hjälp av bestämda klassifikationssystem. Mätfel uppstår främst i statistiken om de är felspecificerade vid inmatningen.

Bland annat finns det risk för mätfel för brottskoderna. Dessa anger information om brottet och används i statistiken som underlag för att dela in brottstyper. I kvalitetsstudien *Användningen av brottskoder*⁹ framkommer det att omkring 12 procent av alla brott kodas med fel brottskod. Denna osäkerhet i data påverkar också målsägarstatistiken som

⁹En kvalitetsstudie som är publicerad på Brås webbplats www.bra.se.

bygger på brottskoder. Att denna risk finns blir tydligt genom att man kan jämföra uppgifterna om kön och ålder, som finns angivna i vissa brottskoder, med uppgifterna om kön och ålder för målsägaren. Tabell 7 nedan visar hur stor skillnaden är i de obearbetade data. Vissa brottskodsuppgifter rättas, se senare avsnitt, eftersom det behövs för statistiktabellerna, medan andra uppgifter inte behöver rättas, eftersom de inte syns i statistiktabellerna.

Tabell 7: Jämförelse mellan uppgifter om ålder och kön hos målsägare respektive i brottskoderna, 2014–2022 (vartannat år) – före bearbetning av data.

År	2014	2016	2018	2020	2022
Andel fel ålder	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %
Andel fel kön	2 %	2 %	1 %	2 %	2 %

En annan uppgift som registreras och därmed skulle kunna leda till mätfel är felaktigt angivna personuppgifter. Personnummer respektive samordningsnummer och kön stämmer alltid överens, det vill säga det förekommer inte att könet enligt personnumret är av visst slag och det registrerade könet för målsägaren är det motsatta. Personnumrets sista kontrollsiffra är enligt analys i samtliga fall korrekt, vilket betyder att det är hög kvalitet på personnumren.

Personnummer är inte uppbyggda så att det går att kontrollera om århundradet är korrekt angivet, det vill säga om det är rätt att årtalets två första siffror är ”19” eller ”20”. Andelen saknande åldrar beror därför till viss del på att åldern blir orimlig, eftersom fel århundrade anges. Vissa rättningar har därför gjorts för att århundradet ska stämma. Rättningarna leder inte till de sanna personnumren, som för oss trots allt är okända, men till att massan av personnummer i sin helhet troligtvis är mer korrekt. De rättningar som har gjorts är följande:

- Alla personnummer med mindre än tio tecken ändras till *Okänt*.
- Om personnumret är elva tecken långt och börjar med 9, ändras det till 19, genom tillägg av 1 som första siffra.
- Om personnumret är elva tecken långt och börjar med någon annan siffra än 9, ändras det till *Okänt*.
- Om personnumret är tolv tecken långt och börjar på 10, ändras det till 19.
- Om personnumret är tolv tecken långt men inte börjar på 19, 20 eller 10, ändras det till *Okänt*.

Det var främst under åren 2014–2018 som personnummer behövde rättas.

Tabell 8: Antal personnummer som har rättats, 2014–2022 (vartannat år).

	2014	2016	2018	2020	2022
Antal personnummer som har rättats	217	269	48	0	0

En mycket liten andel har endast födelsedatum och kön angivna, och där finns det inget sätt att kontrollera uppgifterna systematiskt och små möjligheter att rätta dem. Tabell 9 nedan visar hur stor andel som saknar uppgifter som gör att personerna kan identifieras som unika genom sitt personnummer, samordningsnummer, ett så kallat Cåbra-ID (specifikt för Åklagarmyndighetens system) eller en kombination av namn och födelsedatum. Bland dessa icke-unika personer har det under datahanteringsgången upptäckts att vissa kvinnor av misstag kodats som män. Totalt sett är det en mycket liten grupp, som statistiskt inte spelar någon roll.

Tabell 9: Procentandel fysiska målsägare som inte går att identifiera som unika personer, 2014–2022 (vartannat år).

År	2014	2016	2018	2020	2022
Icke-unika personer	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %

Det är viktigt att det är bra kvalitet på personnummer eller motsvarande, eftersom det är genom dessa uppgifter som det går att ta fram unika personer. Det går inte att upptäcka att det är samma person som är målsägare för flera brott om det endast finns födelsedatum för målsägaren.

Några hundra organisationsnummer börjar på 19, vilket indikerar att det i själva verket kan vara ett personnummer. Namnen på dessa visar att det i många fall rör sig om antagligen enskilda firmor eller dödsbon. Bortfallet, om det faktiskt gäller fysiska personer som då inte ingår i målpopulationen, bedöms vara försvinnande litet.

Tidsangivelser såsom registreringstidpunkten och brottstidpunkten skulle kunna vara felaktiga och påverka om de aktuella brotten bör ingå för året samt påverka beräkningen av ålder. Detta är tyvärr omöjligt att kontrollera, eftersom vi inte har några uppgifter att jämföra med. Kritiskt är framför allt om brottstidpunkten ligger flera år längre bak i tiden och anges i oprecisa intervall, i stil med ”1 januari 2012–31 december 2014”. I vissa fall har sådana intervall angetts så oprecist att de börjar före målsägarens födelse.

Tabell 10: Brottsid uppdelat i dagsintervaller, 2014–2022 (vartannat år).

	2014	2016	2018	2020	2022
Brottsid på dagen (intervall på 0 dagar)	66 %	65 %	65 %	64 %	64%
Intervall 1–30 dagar	12 %	11 %	11 %	12 %	11%
Intervall 31–365 dagar	6 %	5 %	7 %	7 %	7%
Längre än 365 dagar	3 %	2 %	3 %	3 %	3%
Andel utan tillräckligt med datumuppgifter för att räkna ut intervall	13 %	16 %	15 %	15 %	16%

Tabell 10 visar att det finns osäkerheter i tidsangivelserna. Precisionen i datumuppgifterna är dålig för cirka 15 procent genom att det saknas antingen starttid eller sluttidpunkt. De datumuppgifter som finns har ändå använts, eftersom det bortfall som beror på att uppgifter helt saknas är mycket litet (se avsnittet *Bortfall*). Därtill är datumintervallen längre än ett år för endast 3 procent av data.

Det kan konstateras att det inte förekommer att tidpunkten för brottet ligger senare i tiden än registreringstidpunkten. Detta kan ses som ett positivt tecken för kvaliteten.

Bearbetning och rättning

Rättningarna och bearbetningarna sker i mjukvaruprogrammet SAS. Det sker ingen handpåläggning på data, och data för alla år har hanterats på samma sätt. Tabell 11 visar variablerna som ingår i datasetet för brott.

Tabell 11: Brottsvariabler i grunddata, samtliga år.

<i>Variabler</i>	<i>Beskrivning</i>	<i>Version</i>
Ärendenummer	Ärendenummer hos polisen och hos Åklagarmyndigheten	Senaste
Brott_regtid	Registreringsdatum hos polisen eller Åklagarmyndigheten	Första
Brottid	Unikt brotts-id, som hjälper för att få spårbarhet	N/A
Brottskod	Den senaste brottskod enligt brotts-id	Senaste
Brottsid_exakt	Tidpunkt för senaste exakta brottsidpunkt	Senaste
Brottsid_from	Från-tidpunkt (datum och klockslag) för senaste brottsid	Senaste
Brottsid_tom	Till-tidpunkt (datum och klockslag) för senaste brottsid	Senaste
Senaste_brott_fran	Myndighet som skickade den senaste transaktionen	Senaste
År	Det år då brottet registrerades första gången	

Tabell 12 visar variablerna som ingår för målsägare.

Tabell 12: Målsägarvariabler i grunddata, samtliga år.

<i>Variabler</i>	<i>Beskrivning</i>	<i>Version</i>
AKTORID	Unik aktörsidentitet inom RIF	N/A
AKTORTYP	Visar vilken typ av aktör som är kopplad till brottet (målsägare, misstänkt, anmälare eller vårdnadshavare)	Senaste
BRA_PNR	Brås identifikationsvariabel för fysiska personer, som refererar till Cåbras unika person-id	Senaste
BROTTID	Unikt brotts-id, som hjälper för att få spårbarhet.	N/A
CABRA_PERSON_ID	Cåbras unika person-id för intern aktörsidentitet	Senaste
EFTERNAMN	Aktörens efternamn	Senaste
FODELSETID	Aktörens födelsedatum	Senaste
FORNAMN	Aktörens förnamn	Senaste
FYSISK_JURIDISK	Visar om aktören är en fysisk person eller en juridisk person	Senaste
KON	Aktörens juridiska kön	Senaste
NAMN_JURIDISK	Namn för juridisk person	Senaste
ORGANISATIONSNUMMER	Organisationsnummer för juridisk person	Senaste
PERSONNUMMER	Aktörens fullständiga personnummer	Senaste
SAMORDNINGSNR	Aktörens fullständiga samordningsnummer	Senaste
TRANSAKTIONSTID	Tidpunkt då händelsen skapades	Senaste
VAT_NUMMER	Momsregistreringsnummer	Senaste

Informationen om brott respektive målsägare har sammanlänkats genom variabeln brottID. De variabler som sedan har använts för att identifiera data är följande:

- BrottID (RIF-anpassat, dvs. används både av polis och åklagare för att identifiera enskilda brott)
- Ärendenummer (det senaste från polisen och/eller Åklagarmyndigheten)
- Brå_personnummer, en sammanslagning av i första hand personnummer, i andra hand samordningsnummer och i tredje hand födelsedatum och namn

Dessa variabler är hörnstenarna i data. Det betyder till exempel att den RIF-anpassade variabeln AktörsID inte använts som identifikationsvariabel. Rådata har rensats från dubletter utifrån antagandet att en person (identifierad genom Brå_personnummer som skapats internt) inte ska finnas registrerad på ett brott (enligt BrottID) mer än en gång.

Tabell 13: Bortrensade målsägardubbletter, 2014–2022 (vartannat år).

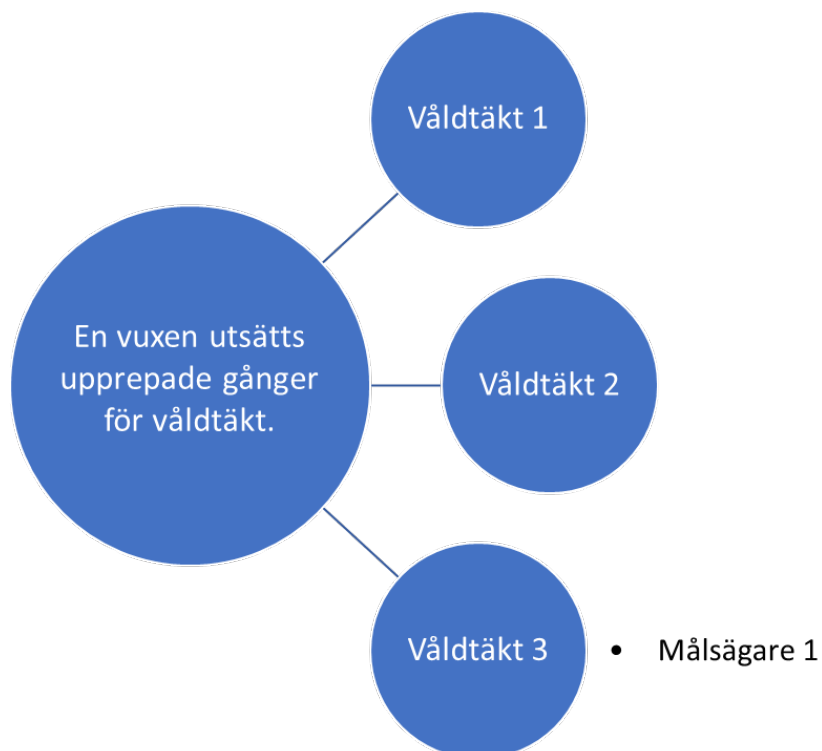
	2014	2016	2018	2020	2022
Bortrensade dubletter	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %

Bearbetningen innebär bland annat formateringar och kontroller av data. Dessutom ingår nedanstående steg. Bland annat ingår hanteringar baserat på modellantaganden om att det ska finnas en målsägare per brott (med vissa undantag). Det rör dels hantering av ärenden där det förekommer ett eller flera brott som saknar målsägare, dels hanteringar av ärenden där flera personer är målsägare för samma brott.

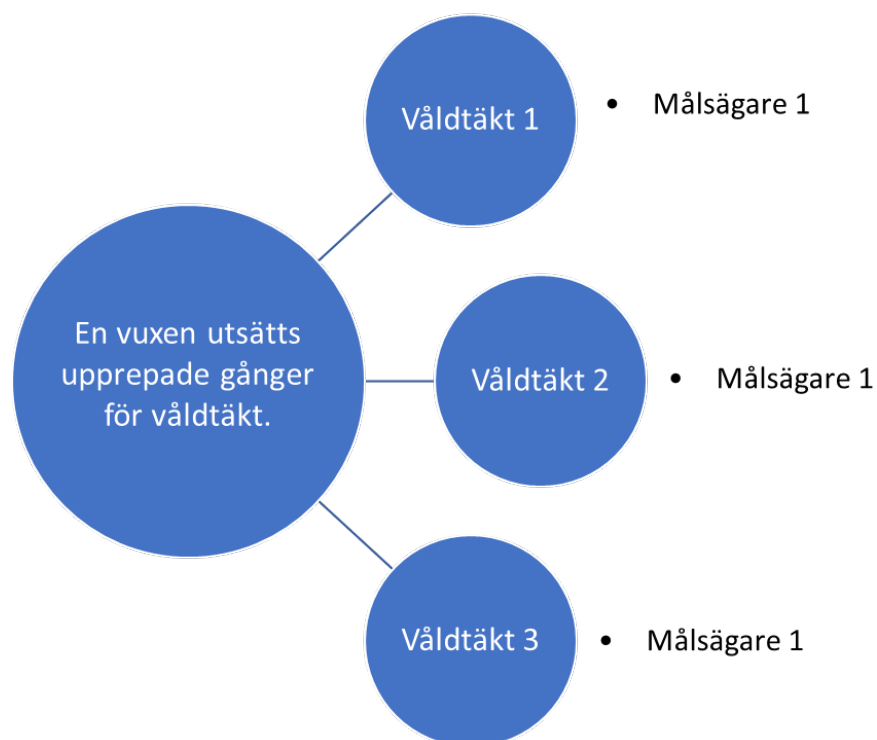
Imputering

I tabell 6 ovan framgår det att målsägare saknas för runt 3–6 procent av brotten per år, trots att det principiellt ska finnas en målsägare registrerad. Till viss del beror detta på att målsägaren, vid upprepad utsatthet för brott, bara registreras på ett av brotten i ärendet. Detta hanteras genom att imputera målsägare från övriga brott i samma ärende. Tanken är att komma från exemplet i figur 3 till exemplet i figur 4 nedan.

Figur 3: Exempel på ett ärende med tre brott där endast ett brott har målsägare.

Figur 4: Exempel på ett ärende med tre brott med var sin målsägare.

Figur 3 och figur 4 illustrerar alltså ett och samma ärende, före respektive efter imputering. Figur 3 visar hur det från början inte fanns uppgifter om målsägare för samtliga tre brott, medan figur 4 visar hur det ser ut när man har kopierat uppgifterna om målsägaren till samtliga tre brott. Tabell 14 visar resultaten av imputeringen för de brott som saknade målsägare i grunddata.

Tabell 14: Resultat av imputering där målsägare saknas för brottet, 2014–2022 (vartannat år).

	2014		2016		2018		2020		2022	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Imputerat värde	5 573	48 %	5803	54 %	11 068	58 %	8 003	54 %	4 923	38 %
Ej imputerat värde	5 953	52 %	4978	46 %	8 004	42 %	6 843	46 %	8 188	62 %

Sammantaget för alla år har imputeringen alltså lett till att runt 51 procent av de brott som saknade målsägare har fått en målsägare. Det är ungefär samma brottskoder på de brott där de flesta målsägare imputerats för varje år.

Imputeringar har bara genomförts när det finns endast en målsägare i ärendet. Om det i ärendet har registrerats flera målsägare (men givetvis inte

för alla brotten) har ingen imputering genomförts. När flera målsägare är kopplade till brotten i ett ärende är hela ärendesammansättningen för komplex för att man ska kunna dra slutsatser om vilken målsägare som ska kopieras in på de brott som saknar målsägare. Däremot har det imputerats oberoende av om det finns en eller flera brottstyper i ärendet. I vissa ärenden finns ingen målsägare alls registrerad, och då har det inte gått att imputera.

Vi har gått igenom ärenden från både polisen och Åklagarmyndigheten för att leta reda på målsägare som kan imputeras. Om kön eller ålder för målsägare inte stämmer överens med kön och ålder enligt brottskoden, har ingen imputering gjorts.

I en analys av ett slumpmässigt urval av polisens fritexter har det framkommit att imputeringen höjer datakvaliteten. Analysen visar att det nästan uteslutande är rätt person som har imputerats. I urvalet av 100 slumpmässiga ärenden förekom det vid endast ett tillfälle att det blev fel.

Efter imputeringen måste åldern räknas om, eftersom det brott som ursprungligen inte hade någon registrerad målsägare kan ha begåtts vid en annan tidpunkt än det brott från vilket man kopierar uppgifterna om målsägaren. Det betyder att målsägarens ålder kan skilja sig åt mellan de två brottstillfällena.

Imputeringen av målsägare leder till några fler unika personer i datamaterialet. Det beror på att informationen om målsägaren i så fall har hämtats från en brottstyp som inte ingår i målpopulationen för statistiken. Om alla brottskoder fanns med skulle det totala antalet målsägare inte ändras. Imputeringen kan också påverka antalet unika målsägare per brottstyp, eftersom vi inte håller oss inom en brottstyp vid imputeringen. Framför allt borde dock imputeringen påverka antalet brott som en målsägare blivit utsatt för. Att de var vanligare att imputera vid brottskoder för kvinnor tyder på att imputeringen främst kommer att påverka data vid upprepad utsatthet bland kvinnor.

Sammanfattningsvis kan man imputera ungefär hälften av de målsägare som saknas. Imputeringen förbättrar data; det blir fel vid endast cirka 1 procent av imputeringarna. Genom att man inte kan imputera en målsägare vid vissa brott finns dessa brott inte presenterade genom en målsägare i statistiktabellerna.

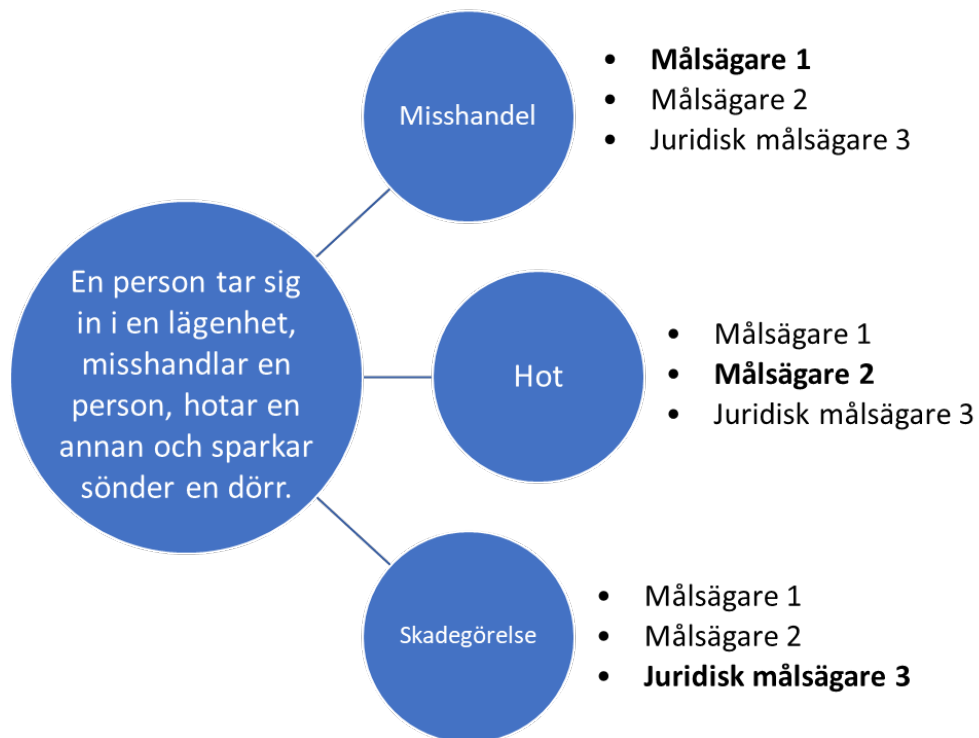
Borttagning av målsägare vid för många registrerade målsägare

Det finns, som nämnts i avsnittet *Ramtäckning*, ingen möjlighet att exakt avgöra om det är för många målsägare eller för få brott som har registrerats i situationer med fler än en målsägare per brott. Om det är för få brott är det inte ett fel som påverkar denna statistik, däremot är det problematiskt

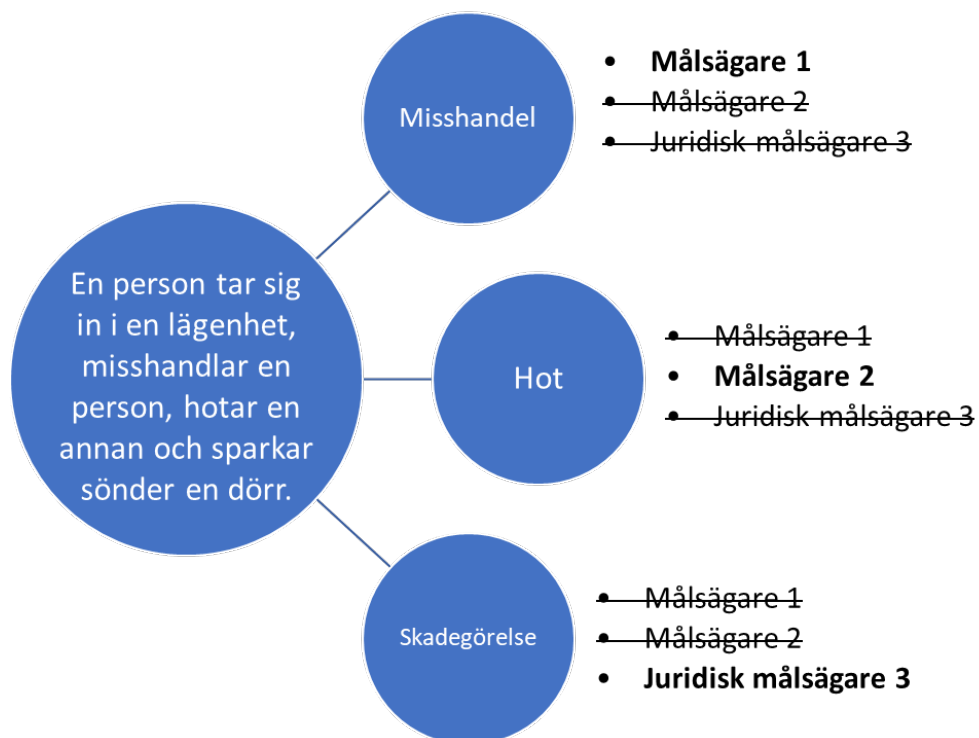
om det är för många målsägare. Dataanalyser visar att båda situationerna inträffar i datamaterialet. Det har dock upptäckts ett mönster som har bedömts som relevant: Det är högst troligt att det är för många målsägare när alla målsägare i ett ärende är kopplade till alla brott i ärendet (se figur 5). Därför har det tagits fram en markör för dessa brott och målsägare. Vi har då tagit bort de målsägare som anses vara felaktiga, se nedan.

Syftet med rättningen är att endast en målsägare ska vara registrerad per brott (i enlighet med figur 6).

Figur 5: Exempel på ett ärende med tre brott med tre målsägare vardera.

Figur 6: Exempel på ett ärende med tre brott och tre målsägare.

Figur 5 och figur 6 visar alltså samma ärende med tre brott, där alla

målsägare är kopplade till alla brott. Den första figuren visar hur data ser ut i de obearbetade data, och den andra figuren visar det resultat som bearbetningen ska leda till.

Data som har använts vid denna bearbetning är alla målsägare (både fysiska och juridiska) och alla brott, även de med brottskoder som har uteslutits för tabellframställningen. Detta görs för att inte tappa bort fall där alla målsägare registrerades på alla brott men där en del av målsägarna eller brotten inte kommer ingå enligt den begränsning som har valts. Genom att begränsa data i förväg skulle vissa fall med detta mönster inte upptäckas.

Tabell 15 visar hur många brott som ingår i ärenden där alla målsägare är kopplade till alla brott i ärendet (se figur 5 som exempel). Under perioden 2014–2017 är detta fallet för drygt 20 procent av dessa brott. För 2018–2022 är det mycket mer ovanligt och gäller då bara för 10 procent.

Tabell 15: Antal och andel brott med för många målsägare per brott, uppdelat på om alla målsägare är kopplade till alla brott i ärendet eller ej, 2014–2022 (vartannat år), före bearbetning av data.

År	2014		2016		2018		2020		2022	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal brott	Andel
Alla målsägare är kopplade till alla brott	3 188	24 %	3 766	25 %	1 166	10 %	1 178	10 %	1 045	9 %
Alla målsägare är inte kopplade till alla brott	10 109	76 %	11 335	75 %	10 267	90 %	10 528	90 %	10 371	91 %

Tabell 16: Antal och andel målsägare som strukits på grund av att för många målsägare har registrerats per brott, 2014–2022 (vartannat år).

År	2014		2016		2018		2020		2022	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal brott	Andel
Ej strukna målsägare	4 876	72 %	5481	73 %	2 004	85 %	1 909	82 %	1 837	84 %
Strukna målsägare	1 883	28 %	2009	27 %	3 57	15 %	406	18 %	341	16 %
Totalt	6 759	100 %	7490	100 %	2 361	100 %	2 315	100 %	2 178	100 %

I de fall där det är för många målsägare på grund av nämnda felregistrering, exkluderas målsägare enligt följande princip:

Om kön enligt brottskoden inte stämmer överens med kön enligt den målsägare som är registrerad tas målsägaren bort, och sedan räknas antalet målsägare om per brott. Ifall det fortfarande är fler än en målsägare per brott tas målsägare även bort när uppgifterna om målsägarens ålder inte täcks in av brottskoden. Utgångspunkten för rensningen är alltså den information som kommer genom brottskoderna. För flera brottskoder finns inte sådana uppgifter, och metoden går därför inte att tillämpa, eftersom det då inte finns någon information att jämföra med. Tabell 16 bygger i motsats till tabell 15 inte på antal brott utan på antal målsägare. Summan av antalet målsägare per år (*Totalt*) motsvarar målsägarna som är kopplade till de brott som ingår i raden *Alla målsägare är kopplade till alla brott* i tabell 16.

Tabell 16 visar att det i detta steg inte är särskilt många målsägare som tas bort. I genomsnitt är det 22 procent av alla målsägare som tas bort på de brott där alla målsägare är kopplade till alla brott. En anledning till detta är att det genom brottskoderna inte går att få fram den extrainformation som skulle göra det möjligt att dra slutsatser om vilka observationer som ska tas bort. Många brottskoder är inte uppdelade på kön och ålder. Det innebär att det totalt, för alla brott med för många målsägare, bara är en liten andel som tas bort.

I en jämförelse mellan polisens fritexter och ärendena med för många målsägande visade det sig att det oftast var korrekt att stryka målsägare när mönstret finns, och att det oftast vore felaktigt när mönstret inte finns. Därmed vill vi inte ha sagt att allt har rättats till. Det återstår fel som inte går att åtgärda.

Barn som blivit vittnen registreras ibland felaktigt som målsägare

Barn som bevittnat brott har i vissa fall också registrerats som målsägare för det brott som de har bevittnat. Detta blir tydligt i de fall där den aktuella brottskoden endast gäller för vuxna, och en vuxen och ett barn har registrerats som målsägare vid samma brott. Före den 1 juli 2021, det vill säga under den största delen av den tidsperiod som detta ramverk baseras på, räknades inte barn som bevittnar brott som målsägare enligt brottsbalken.¹⁰ Men enligt socialtjänstlagen är barn som bevittnar brott också att betrakta som målsägare. Möjligtvis har barnen därför registrerats för att de ska synliggöras. Vi har dock valt att ta bort dem ur datamaterialet – inte för att vi inte vill synliggöra deras lidande, utan för att de representerar en annan sorts målsägare än dem som ska belysas i statistiken.

¹⁰ 1 juli 2021 trädde lagen om barnfridsbrott i kraft.

Vi vet inte heller hur konsekvent dessa barn har registrerats och om data är heltäckande.

Borttagningen har skett om mer än en målsägare har registrerats på ett brott som enligt antalsräkningsprincipen inte ska ha mer än en målsägare.

Dessutom ska den yngsta av målsägarna vara ett barn som är högst 14 år, och ålderskillnaden mellan målsägarna ska vara minst 17 år och högst 50 år. Om dessa förutsättningar varit uppfyllda, och en av målsägarna varit i fel ålder för brottskoden, då har den personen tagits bort. För hela datamaterialet 2014–2022 har det inneburit att under en halv procent av alla observationer tagits bort.

Tabell 17: Antal målsägare som strukits på grund av att föräldern eller barnet tycks ha registrerats som anhörig till en målsägare, 2014–2022 (vartannat år).

	2014	2016	2018	2020	2022
Antal strukna målsägare	1 539	1 730	1 100	1 221	1 173

Borttagning av målsägare som ger ologiska tabellresultat

Det finns några brottskoder som enligt brottets definition endast kan användas i kombination med en viss åldersgrupp eller ett visst kön. Just vid dessa brottskoder kan det uppstå iögonfallande ologiska resultat i statistiktabellerna, genom att uppgifterna om målsägaren och brottskoden inte passar ihop.

Detta kan inträffa för följande brott:

- Grov kvinnofridskränkning (kan inte riktats mot män/pojkar eller mycket unga flickor)
- Könsstympning av kvinnor (kan inte riktats mot män/pojkar)
- Hot och våld mot tjänsteman (kan inte riktats mot barn)
- Sexualbrott mot barn (kan inte riktats mot vuxna)
- Barnfridsbrott (kan inte riktas mot vuxna)

För 2014–2022 upptäcktes totalt 453 fall där värdet på brottskoden och målsägare inte stämde överens och som berodde på felregistreringar, exempelvis förväxling av aktörer eller problem med brottstider som leder till orimliga åldrar. I många fall är det inte möjligt att ta reda på exakt vad som blivit fel.

Ett närbesläktat problem är barn som har kodats med en brottskod som endast kan användas för vuxna (uppdelat på obekant/bekant), närmare bestämt brottkoderna för

- olaga frihetsberövande
- olaga tvång
- olaga förföljelse

- olaga hot
- olaga integritetsintrång
- ofredande
- våldtäkt
- annat sexuellt ofredande
- överträdelse av kontaktförbud.

Det finns inget givet svar på hur dessa fel ska hanteras. Den hantering som har valts bygger på att den ska kunna göras automatiskt – att det inte ska behövas några manuella justeringar. En annan förutsättning är att hanteringen i sig inte ska leda till ologiska resultat och att den ska kunna appliceras på samma sätt på alla felaktiga förekomster. Vi har därför valt att ta bort observationerna. Vid brottstyperna mot barn under 18 år som har registrerats med en brottskod som endast ska användas för vuxna, har vi dock valt att ändra till en närliggande kod för barn. Det handlar om antalet målsägare på sista raden i tabell 18 nedan.

Tabell 18: Antal målsägare med ologiska resultat i statistiktabellerna, 2014–2022 (vartannat år).

	2014	2016	2018	2020	2022
Grov kvinnofridskränkning, riktat mot män/pojkar	21	15	19	5	1
Grov kvinnofridskränkning, riktat mot flickor 0–6 år	17	18	16	9	6
Könsstympning av kvinnor, riktat mot män/pojkar	-	1	0	1	3
Hot och våld mot tjänsteman, riktat mot barn	1	5	4	0	5
Sexualbrott mot barn, riktat mot vuxna	21	12	13	14	13
Barnfridsbrott riktat mot vuxna	-	-	-	-	76
Brottskoderna för brottstyper med indelning för vuxna (av obekant/bekant), riktat mot barn	-	-	(12) ¹¹	1 495	1368

Bortfall

Statistiken är en totalundersökning som är baserad på registeruppgifter, så det förekommer inget objektsbortfall i egentlig mening.

Partiellt bortfall förekommer för variablerna kön, ålder och brottsdatum.

För variabeln ålder saknas det uppgifter för i genomsnitt drygt 4 000 fysiska målsägare per år. Dessa kommer i statistiken att kodas om till kategorin ”Okänd ålder”. Negativa åldrar och åldrar över 110 år har också satts till ”Okänd ålder”. Åldrar under 0 år är orimliga, och åldrar över 110 år anses osannolika.

Tabell 19: Antal målsägare utan uppgift om ålder, 2014–2022 (vartannat år).

År	2014	2016	2018	2020	2022
Målsägare utan känd ålder	4 094	4 932	3 760	3 880	4 200

För variabeln *kön* saknas det uppgifter för i genomsnitt drygt 500 fysiska målsägare per år. Dessa kommer i statistiken att kodas om till kategorin ”Okänt kön”.

¹¹ Brottskoderna infördes i december 2018.

Tabell 20: Antal målsägare utan uppgift om kön, 2014–2022 (vartannat år).

År	2014	2016	2018	2020	2022
Målsägare utan uppgift om kön	600	706	592	339	317

Brottstidpunkt (både exakt eller ”fr.o.m.” och ”t.o.m.”) saknas för runt 1 000 målsägare per år, förutom 2014 då det fanns fler utan uppgift om brottstidpunkt.

Tabell 21: Antal målsägare utan uppgift om brottstidpunkt, 2014–2022 (vartannat år).

År	2014	2016	2018	2020	2022
Målsägare utan uppgift om brottstidpunkt	2 328	914	1 323	994	803

Skydd mot röjande av enskild person

Enligt offentlighets- och sekretesslagen, kapitel 24 § 8, gäller sekretess för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden vid framställningen av statistik. Det innebär att det i statistiktabellerna (eller figurerna) inte får framgå direkt eller indirekt vem en enskild person är.

Enligt vår bedömning ska det utifrån statistiken inte vara möjligt att identifiera någon person. Utöver det mest uppenbara, att varken namn eller personnummer publiceras, är statistiktabellerna dessutom avgränsade till att framställa statistiken på nationell nivå, och både brottstyper och åldersgrupper är för det mesta aggregerade. Redan genom dessa åtgärder är det omöjligt att direkt identifiera någon enskild person.

För att ytterligare stärka sekretesskyddet, exempelvis genom att sammanvända denna statistik med annan intern eller extern statistik, har det även bestämts att statistiktabellerna inte ska visa små tal. Eftersom man i vissa fall skulle kunna räkna ut vad värdet troligen är, måste andra cellvärden också undertryckas. En stor fördel med målsägartabellerna är att kolumnerna inte summerar till någon total. Undertryckningen påverkar därför endast värdena radvis, men däremot över flera statistiktabeller.

Tankar om fortsatt utveckling

Det finns flera möjligheter till att på sikt vidareutveckla statistiken över målsägare.

Ett utvecklingsspår som skulle kunna undersökas vidare är möjligheten att ta fram statistik som belyser de viktigaste brotten som rör juridiska målsägare, parallellt med den målsägarstatistik som endast omfattar fysiska målsägare.

Ett andra utvecklingsspår är att undersöka möjligheterna att ta fram en mer processororienterad statistik som beskriver vad som händer med de brott som målsägarna är kopplade till. Man skulle då kunna söka svar på frågor såsom ”Vems brott läggs ner, och vems brott går till åtal?”.

Årshistorik

Statistik över målsägare vid anmälan finns från och med referensåret 2014. Metoderna för att ta fram statistiken utvecklas fortfarande. Därför räknas hela tidsserien om till varje publicering för att säkerställa en konsistent tidsserie och bästa kvalitet även för äldre referensår. På grund av dessa revideringar är statistik för tidigare år inte fullt jämförbara med statistik från tidigare publiceringar.

Nedan redovisas de förändringar som skett i ramverket och statistiktabellerna från första publicering till denna version.

Publicering 2023

Följande nya brottstyper har lagts till:

- Egenmäktighet med barn för hela perioden 2014-2022,
- Barnfridsbrott från och med 2022
- (Oaktam) uppmaning till självmord från och med 2022

Statistiktabellerna 1 samt 4-6 har ändrats för att kunna gruppera antal målsägare på ett sätt som minskar informationsförlust på grund av sekretesskydd.

Alla tabeller har räknats om i kvalitetshöjande syfte. Det har gett mycket små avvikelser jämfört med föregående publicering.

Publicering 2022

Följande nya brottstyper lades till:

- Försök, stämpling och förberedelse för mord och dråp för hela perioden 2014-2021
- Hemfridsbrott från och med 2021

Alla tabeller har räknats om i kvalitetshöjande syfte. Det har gett mycket små avvikelser jämfört med föregående publicering.

Publicering 2021

Första versionen av målsägarstatistiken och ramverket publicerades för perioden 2014-2020.

Bilaga: Brottskoder i statistiktabellerna

Brottskoderna kommer här att presenteras för varje rad i tabellerna, med information om ändringar under tidsperioden 2014–2022.

Utvalda brott mot liv och hälsa (brottsbalken 3 kapitlet)

Försök, förberedelse och stämpling till mord eller dråp (1, 2 §)

0307	0308	0325	0330	0335	0336
0337	9391	9392	9397	9398	9399
0303	0304	0326	0327	0328	0329
9389	9390	9393	9394	9395	9396

Från och med 2020 uppdelat i

Försök, förberedelse och stämpling till mord eller dråp (1, 2 §) av bekant

0330	0335	0336	9397	9398	9399
0326	0327	0328	9393	9394	9395

Försök, förberedelse och stämpling till mord eller dråp (1, 2 §) av obekant

0325	0337	0329	9396
------	------	------	------

Misshandel, ej med dödlig utgång (5, 6 §)

0355	0356	0357	0358	0365	0367
0375	0376	0377	0378	0385	0387
9301	9302	9303	9304	9305	9306
9307	9308	9309	9310	9311	9312
9313	9314	9315	9316	9317	9318
9319	9320	9321	9322	9323	9324
9325	9326	9327	9328	9329	9330
9331	9332	9333	9334	9335	9336
9337	9338	9339	9340	9341	9342
9343	9344	9345	9346	9347	9348
9349	9350	9351	9352	9353	9354
9355	9356	9357	9358	9359	9360
9361	9362	9363	9364	9365	9366
9367	9368	9369	9370	9371	9372
9373	9374	9375	9376	9377	9378
9379	9380	9381	9382	9383	9384
9385	9386	9387	9388		

Misshandel, ej med dödlig utgång (5, 6 §) av bekant

0356	0358	0376	0378	9302	9304
9306	9308	9310	9312	9314	9316
9318	9320	9322	9324	9326	9328
9330	9332	9334	9336	9338	9340
9342	9344	9346	9348	9349	9350
9351	9352	9353	9354	9355	9356
9357	9358	9359	9360	9361	9362
9363	9364	9365	9366	9367	9368
9369	9370	9371	9372	9373	9374
9375	9376	9377	9378	9379	9380

9381	9382	9383	9384	9385	9386
9387	9388				

Misshandel, ej med dödlig utgång (5, 6 §) av obekant

0355	0357	0365	0367	0375	0377
0385	0387	9301	9303	9305	9307
9309	9311	9313	9315	9317	9319
9321	9323	9325	9327	9329	9331
9333	9335	9337	9339	9341	9343
9345	9347				

Vållande till kroppskada eller sjukdom (8, 10 §)

0393	0394	0399			
------	------	------	--	--	--

Vållande till kroppskada eller sjukdom (8, 10 §) i samband med trafikolycka 0399

Vållande till kroppskada eller sjukdom (8, 10 §) i samband med arbetsolycka 0393

Vållande till kroppskada eller sjukdom (8, 10 §) övriga fall
0394

Utvalda brott mot frihet och frid (brottsbalken 4 kapitlet)

Människorov, olaga frihetsberövande (1, 2 §)

0430	9405	9406	9407	9408	9409
9410	9411	9412	9413	9414	9415

Sedan 2020 uppdelat i

Människorov (1 §) 9405

Olaga frihetsberövande (2 §)

9406	9407	9408	9409	9410	9411
9412	9413	9414	9415		

Olaga frihetsberövande (2 §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9408	9409	9410	9412	9413	9414
------	------	------	------	------	------

Olaga frihetsberövande (2 §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9411	9415				
------	------	--	--	--	--

Människohandel och människoexploatering (1 a, b §)

(människoexploatering från och med 2019)

0418	0419	0470	0471	0472	
0473	0474	0475	0476	0477	0478
0479	/*Människoexploatering*/		0493	0494	0495
0496					

Barnfridsbrott (3 §)

(från och med 2022)

9495	9496				
------	------	--	--	--	--

Olaga tvång (4 §)

(från och med 2018)

0488	0489	0490	0491	0416	0417
9418	9419	9420	9421	9422	9423

Från och med 2020 uppdelat i

Olaga tvång (4 §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)
9416 9417 9418 9420 9421 9422

Olaga tvång (4 §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)
9419 9423

Grov fridskränkning (4 a §)
0422 0423 0424 0425 9401 9402
9403 9404

Grov kvinnofridskränkning (4 a §)
0412

Olaga förföljelse (4 b §)
0440 0441 0442 0443 9424 9425
9426 9427 9428 9429 9430 9431

Från och med 2020 uppdelat i

Olaga förföljelse (4 b §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)
9424 9425 9426 9428 9429 9430

Olaga förföljelse (4 b §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)
9427 9431

Äktenskapstvång, vilseledande till äktenskapsresa (4 c, 4 d §)
(från och med 2015)

0433 0434

Från och med 2020 inklusive barnäktenskapsbrott

Äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och vilseledande till äktenskapsresa
(4 c, 4 d §)

0433 0434 9469 9470

Olaga hot (5 §)
(från 2015)

0405 0406 0413 0426 0427 0450
0451 0452 0453 0454 0455 0456
0457 0458 0459 9432 9433 9434
9435 9436 9437 9438 9439 9440
9441 9442 9443 9444 9445 9446
9447

Olaga hot (5 §) internetrelaterat
(från 2016)

0450 0452 0454 0456 0458 9432
9433 9434 9435 9436 9437 9438
9439

Från 2020

Olaga hot (5 §) internetrelaterat, av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9432 9433 9434 9436 9437 9438

Olaga hot (5 §) internetrelaterat, av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9435 9439

Olaga hot (5 §) ej internetrelaterat

(från 2016)

0459	0457	0455	0453	0451	9440
9441	9442	9443	9444	9445	9446
9447					

Från 2020

Olaga hot (5 §) ej internetrelaterat, av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9440	9441	9442	9444	9445	9446
------	------	------	------	------	------

Olaga hot (5 §) ej internetrelaterat, av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9443	9447				
------	------	--	--	--	--

Hemfridsbrott (6 §)

9471					
------	--	--	--	--	--

Kränkande fotografering (6 a §)

0432					
------	--	--	--	--	--

Olovlig identitetsanvändning (6 b §)

(från 2017)

0480	0481	0482	0483		
------	------	------	------	--	--

Olaga integritetsintrång (6 c, d §)

(från 2018)

0484	0485	0486	0487	9448	9449
9450	9451	9452	9453	9454	9455

Från 2020

Olaga integritetsintrång (6 c, d §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9448	9449	9450	9452	9453	9454
------	------	------	------	------	------

Olaga integritetsintrång (6 c, d §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9451	9455				
------	------	--	--	--	--

Ofredande (7 §)

0414	0407	0408	0428	0429	9456
9457	9458	9459	9460	9461	9462
9463					

Från 2020:

Ofredande (7 §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9456	9457	9458	9460	9461	9462
------	------	------	------	------	------

Ofredande (7 §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9459	9463				
------	------	--	--	--	--

(Oaktsam) uppmaning till självmord (7 a §)

Från 2022

9475	9476	9477	9478	9479	9480
9481	9482	9483	9484	9485	9486
9487	9488	9489	9490	9491	9492
9493	9494				

Ärekränkning (brottsbalken 5 kapitlet)

0501	0502	0503	0504	0505	0506
0507	0508	0509	0510	0511	0512
0513					

Ärekränkning internetrelaterat (från 2016)

0506	0508	0510	0512
------	------	------	------

Ärekränkning ej internetrelaterat (från 2016)

0507	0509	0511	0513
------	------	------	------

Utvalda sexualbrott (brottsbalken 6 kapitlet)

Sexualbrotten har ändrats mest av allt under åren. Vi har därför gjort en sammanställning av hur vi ändrar i tabellerna för de brott där förändringarna är störst.

2017	2018	2019	2020
Våldtäkt	Våldtäkt	Våldtäkt inkl. oaktsam uppdelat på bekant/obekant	Våldtäkt inkl. oaktsam uppdelat på bekant/obekant
		Sexuellt övergrepp inkl. oaktsamt sexuellt övergrepp + sexuellt övergrepp mot barn	Sexuellt övergrepp inkl. oaktsamt sexuellt övergrepp uppdelat på bekant/obekant + sexuellt övergrepp mot barn
Sexuellt tvång, grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, samlag med avkomling eller syskon + sexuellt övergrepp mot barn	Sexuellt tvång, grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, samlag med avkomling eller syskon + sexuellt övergrepp mot barn	Sexuellt övergrepp inkl. oaktsamt sexuellt övergrepp + sexuellt övergrepp mot barn + sexuellt utnyttjande av barn	
		Sexuellt utnyttjande av barn	Sexuellt utnyttjande av barn

Våldtäkt och oaktsam våldtäkt samt våldtäkt mot barn (1, 1 a, 4 §)

0640	0641	0642	0643	0648	0649
0650	0651	0652	0653	0654	0655
0660	0661	0662	0663	0684	0685
0686	0687	0688	0689	0690	0691
0692	0693	0694	0695	0696	0697
0698	0699	9607	9608	9609	9610
9611	9612	9613	9614	9627	9628
9629	9630	9631	9632	9633	9634
9635	9636	9637	9638	9639	9640
9641	9642	9643	9644	9645	9646
9647	9648	9649	9650	9651	9652
9653	9654	9655	9656	9657	9658
9659	9660	9661	9662	9663	9664

9665	9666	9667	9668	9669	9670
9671	9672	9673	9674		

**Våldtäkt och oaktsam våldtäkt samt våldtäkt mot barn (1, 1 a, 4 §)
fullbordad våldtäkt (från 2019 gäller det även ”oaktsam våldtäkt”)**

0652	0653	0654	0655	0660	0661
0662	0663	0688	0689	0690	0691
0696	0697	0698	0699	9635	9636
9637	9638	9639	9640	9641	9642
9651	9652	9653	9654	9655	9656
9657	9658	9607	9608	9609	9610
9659	9660	9661	9662	9663	9664
9665	9666	9667	9668	9669	9670
9671	9672	9673	9674		

**Våldtäkt och oaktsam våldtäkt (1, 1 a §) fullbordad våldtäkt, av bekant
(endast personer 18 år eller äldre från 2019)**

9635	9639	9651	9655	9636	9640
9652	9656	9637	9641	9653	9657
9659	9663	9667	9671	9660	9664
9668	9672	9661	9665	9669	9673

**Våldtäkt och oaktsam våldtäkt (1, 1 a §) fullbordad våldtäkt, av obekant
(endast personer 18 år eller äldre från 2019)**

9638	9642	9654	9658	9662	9666
9670	9674				

Våldtäkt samt våldtäkt mot barn (1, 4 §) försök till våldtäkt

0640	0641	0642	0643	0648	0649
0650	0651	0684	0685	0686	0687
0692	0693	0694	0695	9627	9628
9629	9630	9631	9632	9633	9634
9643	9644	9645	9646	9647	9648
9649	9650				

**Våldtäkt (1 §) försök till våldtäkt, av bekant (endast personer 18 år eller
äldre) Gäller från 2019**

9627	9631	9643	9647	9628	9632
9644	9648	9629	9633	9645	9649

**Våldtäkt (1 §) försök till våldtäkt, av obekant (endast personer 18 år eller
äldre) Gäller från 2019**

9630	9634	9646	9650		
------	------	------	------	--	--

**Sexuellt övergrepp inklusive oaktsamt (2, 3, 6 §)
(från 2019)**

0673	0674	0675	0676	9615	9616
9617	9618	9620	9619	9621	9622
9675	9676	9677	9678	9679	9680
9681	9682	9683	9684	9685	9686
9687	9688	9689	9690		

Från 2020:

**Sexuellt övergrepp inklusive oaktsamt (2, 3 §) av bekant (endast personer
18 år eller äldre)**

9675	9676	9677	9679	9680	9681
9683	9684	9685	9687	9688	9689

**Sexuellt övergrepp inklusive oaktsamt (2, 3 §) av obekant (endast personer
18 år eller äldre)**

9678 9682 9686 9690

Sexuellt utnyttjande av barn (5 §)

(från 2019)

0669 0670 0671 0672

Utnyttjande av barn för sexuell posering samt köp av sexuell handling av barn (8, 9 §)

0610 0611

Sexuellt ofredande (10 §)

9601 9602 9603 9604 9605 9606
0607 0637 0638 0668 9691 9692
9693 9694 9695 9696 9697 9698

Sexuellt ofredande (10 §) exhibitionism

0607

Sexuellt ofredande (10 §) annat sexuellt ofredande

9601 9602 9603 9604 9605 9606
0637 0638 0668 9691 9692 9693
9694 9695 9696 9697 9698

Från 2020

Sexuellt ofredande (10 §) annat sexuellt ofredande, av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9691 9692 9693 9695 9696 9697

Sexuellt ofredande (10 §) annat sexuellt ofredande, av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9694 9698

Sexuellt tvång, övergrepp, utnyttjande m.m. (2, 3, 5–7 §) (2014–2018)

0669 0670 0671 0672 0673 0674
0675 0676 0613 0614 0615 0616
9615 9616 9617 9618 9619 9620
9621 9622

Brott mot familj (BrB 7 kap.)

Egenmäktighet med barn (4 §)

0711

Utvalda stöldbrott och personrån (BrB 8 kap.)

Väskryckning (1, 2, 4 §)

9819 9820

Fickstöld (1, 2, 4 §)

9818 9817

Personrån (5, 6 §)

0892 0893 0896 0897 9812 9808
9806 9810 9813 9809 9807 9811

Personrån (5, 6 §) mot privatperson med användning av skjutvapen

0896 0897 9812 9808 9813 9809

Personrån (5, 6 §) mot privatperson utan användning av skjutvapen

0892 0893 9806 9810 9807 9811

Övriga utvalda brott som riktats mot person

Olaga diskriminering (BrB 16 kap. 9 §)

1605

Våld och hot m.m. mot tjänsteman (BrB 17 kap. 1, 2, 5 §)

1702 1701 1703 1704 1705

Våld mot tjänsteman

1702 1701 1703 1704

Våld mot tjänsteman, mot polis

1702 1701

Våld mot tjänsteman, mot ordningsvakt

1703

Våld mot tjänsteman, mot annan person

1704

Hot m.m. mot tjänsteman

1705

Överträdelse av kontaktförbud (lagen om kontaktförbud 24 §)

4021 4085 4086 4088 4089 4090

4091 4092 4094 4095 4096 4093

4097

Från 2020

Överträdelse av kontaktförbud av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

4090 4091 4092 4094 4095 4096

Överträdelse av kontaktförbud av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

4093 4097

Lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor (från 2015)

9599

SAMTLIGA utvalda brott som riktats mot person

0393, 0394, 0399, 0405, 0406, 0407, 0408, 0412, 0413, 0414,
0418, 0419, 0422, 0423, 0424, 0425, 0426, 0427, 0428, 0429,
0430, 0432, 0433, 0434, 0440, 0441, 0442, 0443, 0450, 0451,
0452, 0453, 0454, 0455, 0456, 0457, 0458, 0459, 0470, 0471,
0472, 0473, 0474, 0475, 0476, 0477, 0478, 0479, 0480, 0481,
0482, 0483, 0484, 0485, 0486, 0487, 0488, 0489, 0490, 0491,
0501, 0502, 0503, 0504, 0505, 0506, 0507, 0508, 0509, 0510,
0511, 0512, 0513, 0607, 0610, 0611, 0613, 0614, 0615, 0616,
0640, 0641, 0642, 0643, 0648, 0649, 0650, 0651, 0652, 0653,
0654, 0655, 0660, 0661, 0662, 0663, 0669, 0670, 0671, 0672,
0673, 0674, 0675, 0676, 0684, 0685, 0686, 0687, 0688, 0689,
0690, 0691, 0692, 0693, 0694, 0695, 0696, 0697, 0698, 0699,
0711, 0892, 0893, 0896, 0897, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705,
0355, 0356, 0357, 0358, 0365, 0367, 0375, 0376, 0377, 0378,
0385, 0387, 4021, 9301, 9302, 9303, 9304, 9305, 9306, 9307,
9308, 9309, 9310, 9311, 9312, 9313, 9314, 9315, 9316, 9317,
9318, 9319, 9320, 9321, 9322, 933 , 9324, 9325, 9326, 9327,
9328, 9329, 9330, 9331, 9332, 9333, 9334, 9335, 9336, 9337,

9338, 9339, 9340, 9341, 9342, 9343, 9344, 9345, 9346, 9347,
9348, 9349, 9350, 9351, 9352, 9353, 9354, 9355, 9356, 9357,
9358, 9359, 9360, 9361, 9362, 9363, 9364, 9365, 9366, 9367,
9368, 9369, 9370, 9371, 9372, 9599, 9601, 9602, 9603, 9604,
9605, 9606, 9806, 9807, 9808, 9809, 9810, 9811, 9812, 9813,
9817, 9818, 9819, 9820 1605, 0493, 0494, 0495, 0496, 0637,
0638, 0668, 9607, 9608, 9609, 9610, 9611, 9612, 9613, 9614,
9615, 9616, 9617, 9618, 9619, 9620, 9621, 9622, 9405, 9406,
9407, 9408, 9409, 9410, 9411, 9412, 9413, 9414, 9415, 9416,
9417, 9418, 9419, 9420, 9421, 9422, 9423, 9424, 9425, 9426,
9427, 9428, 9429, 9430, 9431, 9432, 9433, 9434, 9435, 9436,
9437, 9438, 9439, 9440, 9441, 9442, 9443, 9444, 9445, 9446,
9447, 9448, 9449, 9450, 9451, 9452, 9453, 9454, 9455, 9456,
9457, 9458, 9459, 9460, 9461, 9462, 9463, 9675, 9676, 9677,
9678, 9679, 9680, 9681, 9682, 9683, 9684, 9685, 9686, 9687,
9688, 9689, 9690, 9691, 9692, 9693, 9694, 9695, 9696, 9697,
9698, 4085, 4086, 9373, 9374, 9375, 9376, 9377, 9378, 9379,
9380, 9381, 9382, 9383, 9384, 9385, 9386, 9387, 9388, 9401,
9402, 9403, 9404, 9627, 9628, 9629, 9630, 9631, 9632, 9633,
9634, 9635, 9636, 9637, 9638, 9639, 9640, 9641, 9642, 9643,
9644, 9645, 9646, 9647, 9648, 9649, 9650, 9651, 9652, 9653,
9654, 9655, 9656, 9657, 9658, 9659, 9660, 9661, 9662, 9663,
9664, 9665, 9666, 9667, 9668, 9669, 9670, 9671, 9672, 9673,
9674, 9469, 9470, 4088, 4089, 4090, 4091, 4092, 4093, 4094,
4095, 4096, 4097, 0303, 0304, 0307, 0308, 0325, 0326, 0327,
0328, 0329, 0330, 0335, 0336, 0337, 9389, 9390, 9391, 9392,
9393, 9394, 9395, 9396, 9397, 9398, 9399, 9471, 9475, 9476,
9477, 9478, 9479, 9480, 9481, 9482, 9483, 9484, 9485, 9486,
9487, 9488, 9489, 9490, 9491, 9492, 9493, 9494, 9495, 9496

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 ■ E-POST info@bra.se ■ www.bra.se

urn:nbn:se:bra-1139